

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

PRÁVNÍ ÚPRAVA STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH

Mgr. Tomáš Babka, JUDr. Daniela Dupláková, Ph.D., Martin
Kavěna LL.B., B.C.L., Mgr. Petra Mylková, Mgr. Michal
Pohl, Mgr. Eva Tetourová

studie č. 5.331
říjen 2012

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

OBSAH:

Estonsko:.....	2
Finsko:.....	7
Francie:.....	13
Německo:.....	21
Polsko.....	28
Rakousko:.....	30
Slovensko:.....	36
Velká Británie:.....	43
Prameny:.....	49

ESTONSKO:**Právní zakotvení státního zastupitelství¹**

Estonský zákon RT I 1998, 41/42, 625 z roku 1998, ve znění pozdějších předpisů, o Úřadu prokuratury (dále jen „zákon“) upravuje organizaci estonské prokuratury a vnitřní pravomoci jednotlivých stupňů a funkcionářů. Současný zákon z roku 1998 byl komplexně novelizován v roce 2004, kdy vstoupil v platnost nový estonský trestný řád.

Struktura státního zastupitelství:

Státní zastupitelství je organizováno dvoustupňově na ústřední a regionální úrovni. Na ústřední úrovni je zřízen Úřad státního zastupitelství a na regionální úrovni jsou zřízeny ústřednímu úřadu podřízené Úřady regionálních státních zastupitelství. Zákon zakotvuje nezávislost státních zástupců při výkonu jejich pravomocí s tím, že státní zástupce je vázán jen zákonem a vlastním svědomím při výkonu své funkce. Státním zástupcem je každý státní zástupce, který působí při Úřadu státního zastupitelství nebo při Úřadu regionálního státního zastupitelství (v jakékoli funkci). Samotný Úřad státního zastupitelství je organizačně členěn do jednotlivých sekcí (i na této ústřední úrovni), přičemž každá z těchto sekcí je pod vedením jednoho vedoucího státního zástupce. Vedoucí státní zástupci mají právo v rámci své působnosti udělovat závazné pokyny podřízeným Úřadům regionálních státních zastupitelství.

Na ústřední úrovni je Úřad státního zastupitelství věcně příslušný pro trestní řízení, které je vedeno ve věci přeshraniční trestné činnosti, resp. ve věci trestné činnosti spáchané organizovanou skupinou osob a v případech další závažné trestné činnosti. V ostatních

¹ V textu se používají termíny státní zastupitelství a prokuratura. Tyto termíny jsou v zásadě zástupné a jejich použití závisí na terminologii používané v národních právních úpravách.

případech jsou věcně a místně příslušné Úřady regionálních státních zastupitelství. V současné době jsou zřízeny čtyři Úřady regionálních státních zastupitelství: pro Sever (se sídlem v Talinu), Jih (se sídlem v Tartu), Západ (se sídlem v Parnu) a Východ (se sídlem v Johvi). V rámci každého úřadu regionálního státního zastupitelství mohou být zřizována detašovaná pracoviště v jednotlivých soudních okresech.

Státní zástupci se člení na nejvyššího státního zástupce (Riigipeaprokurör), vedoucího státního zástupce (vedoucí úseku na Úřadu státního zastupitelství - juhtiv riigiprokurör), státní zástupce (působící při Úřadu státního zastupitelství), vedoucí státní zástupce (vedoucí Úřadu regionálního státního zastupitelství - juhtivprokurör), seniorní státní zástupce (působící při Úřadu regionálního státního zastupitelství jako vedoucí úseku - vanemprokurör), specializovaný státní zástupce (působící při Úřadu regionálního státního zastupitelství), regionální státní zástupce (působící při Úřadu regionálního státního zastupitelství) a asistent státního zástupce (obdoba právního čekatele státního zastupitelství v ČR – působící při Úřadu státního zastupitelství nebo při Úřadu regionálního státního zastupitelství).

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Státním zástupcem může být jmenován estonský občan, který dovršil 21 let věku s akreditovaným vysokoškolským právnickým vzděláním, který hovoří estonsky v rozsahu stanoveném zákonem, který má vysoký morální kredit a disponuje nezbytnými osobnostními předpoklady pro výkon úřadu. Požadavek vysokoškolského právního vzdělání neplatí v případě tzv. asistentů státních zástupců (obdoba tzv. právních čekatelů státního zastupitelství v ČR), kdy zákon stanoví jen požadavek vyššího vzdělání (§ 15 zákona).

Překážkou jmenování do funkce představuje každý z následujících důvodů: (i) dřívější pravomocné odsouzení za úmyslně spáchaný trestný čin, (ii) dřívější propuštění ze státní služby z důvodu spáchaní kázeňského či disciplinárního přestupku, (iii) dřívější vyloučení z estonské advokátní komory nebo vyloučení z notářské komory, (iv) blízký příbuzenský vztah (v řadě přímé, resp. sourozenecký vztah) k předpokládanému budoucímu přímo nadřízenému prokurátorovi, (v) zdravotní důvody bránící výkonu funkce, v případě pochybností rozhoduje lékařská komise.

Zákon rovněž stanoví podrobná pravidla pro jmenování státních zástupců do jednotlivých funkcí:

- regionální státní zástupce: do této funkce může být státní zástupce jmenován pouze pokud dosud již vykonával funkci státního zástupce po dobu 1 roku nebo pokud po dobu tří let působil jako soudce, příslušník policie, advokát nebo jako advokátní koncipient, nebo pokud po dobu tří let působil v jiné pozici vyžadující podrobnou znalost trestního práva hmotného i procesního;
- specializovaný státní zástupce: do této funkce může být státní zástupce jmenován pouze pokud dosud vykonával funkci státního zástupce (nikoli však asistenta státního zástupce);
- vedoucí státní zástupce a nejvyšší státní zástupce: do této funkce může být státní zástupce jmenován pokud dosud vykonával funkci soudce, státního zástupce, příslušníka policie, advokáta nebo advokátního koncipienta po dobu tří let (výjimečně existuje možnost tříletou lhůtu zkrátit: v případě jmenování do funkce vedoucího státního zástupce, pokud po dobu dvou let ta osoba vykonávala funkci, která vyžadovala vysokou kvalifikaci v oboru právo, resp. v případě jmenování nejvyšším státním zástupcem, pokud se jedná o zkušeného a známého právníka). Čekatelská doba, při které asistent státního zástupce byl právním čekatelem státního zastupitelství a zkušební doba se do tříleté doby nepočítají.
- státní zástupce (při Úřadu státního zastupitelství): do této funkce může být jmenován kandidát, který dříve po dobu dvou let vykonával takovou práci, která vyžaduje vysokou kvalifikaci v oboru právo,

Každý uchazeč o funkci státního zástupce musí výběrové komisi předložit majetkové přiznání, resp. přiznání ekonomických zájmů. Za účelem ověření správnosti uvedených skutečností má nejvyšší státní zástupce a jím určení úředníci právo přístupu k údajům v evidencích místních orgánů, vč. práva požadovat informace od jiných právnických i fyzických osob (vč. bývalých zaměstnavatelů), dříve navštěvovaných vzdělávacích institucí – a to za účelem ověření morálního kreditu uchazeče.

Nejvyšší státní zástupce, vedoucí státní zástupci, státní zástupci při Úřadu státního zastupitelství a seniorní státní zástupci nejsou jmenováni do funkce na základě výběrového řízení. Ostatní státní zástupci mohou být do funkce jmenováni jen na základě výsledku výběrového řízení:

- nejvyššího státního zástupce jmenuje na pětileté funkční období (pozn. ostatní státní zástupci jsou jmenováni na časově neomezené období), vláda na návrh ministra spravedlnosti, a to s přihlédnutím k stanovisku parlamentního výboru pro právní záležitosti,

- vedoucího státního zástupce jmenuje vláda na návrh nejvyššího státního zástupce.
- státního zástupce, působícího při Úřadu státního zastupitelství, jmenuje ministr spravedlnosti na návrh výběrové a hodnotící komise státního zastupitelství,
- seniorního státního zástupce jmenuje nejvyšší státní zástupce na návrh příslušného vedoucího státního zástupce,
- specializovaného státního zástupce, regionálního státního zástupce a asistenty státních zástupců jmenuje nejvyšší státní zástupce, a to vždy na návrh výběrové a hodnotící komise státního zastupitelství.

Státní zástupce může být odvolán z funkce jen na základě výsledku disciplinárního (kárného řízení). Funkce státního zástupce rovněž končí při dovršení věku 65 let.

V rámci disciplinárního řízení lze uložit tyto sankce: napomenutí, pokutu ve výši jednoho měsíčního platu, snížení platu nebo ukončení pracovního poměru.

O uložení disciplinární sankce může rozhodnout:

- ministr spravedlnosti na základě rozhodnutí disciplinární komise (u všech státních zástupců)
- nejvyšší státní zástupce na návrh disciplinární komise (u všech státních zástupců), nemůže odvolat státního zástupce v rámci disciplinárního řízení, pokud byl státní zástupce jmenován do funkce ministrem spravedlnosti,
- o odvolání nejvyššího státního zástupce rozhoduje vláda na návrh ministra spravedlnosti, a to pouze jako o sankci za disciplinární přestupek.

Disciplinární řízení musí být zahájeno pokud vyjdou najevo skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán disciplinární přestupek státním zástupcem. Řízení je zahájeno na návrh ministra spravedlnosti nebo nejvyššího státního zástupce (proti kterémukoli státnímu zástupci), resp. na návrh vedoucího státního zástupce (proti jemu podřízenému státnímu zástupci). Na základě zjištěných a prověřených skutečností je sepsáno disciplinární obvinění, a to osobou, na jejíž návrh bylo disciplinární řízení původně zahájeno – nejpozději však musí být disciplinární obvinění doručeno dotčenému státnímu zástupci do jednoho roku ode dne, kdy mělo dojít ke spáchání disciplinárního přestupku. Tříčlenná disciplinární komise projedná disciplinární obvinění za účasti dotčeného státního zástupce i navrhovatele. Disciplinární komise doporučí

ministru spravedlnosti nebo nejvyššímu státnímu zástupci, zda má být uložena disciplinární sankce, a to na základě většinového rozhodnutí svých členů.

Disciplinární komise (stejně jako výběrová a hodnotící komise státního zastupitelství) je složena ze členů, kteří jsou zvoleni shromážděním státních zástupců, tj. kolektivním orgánem – shromážděním všech státních zástupců, který se schází jednou ročně.

Zákon uvádí, že za disciplinární přestupek se považuje neodůvodněná nečinnost státního zástupce, neuspokojivý výkon jeho funkce, výkon funkce pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek, úmyslné způsobení škody veřejnému orgánu nebo nemravné či neetické chování, které diskredituje úřad bez ohledu na to, zda se státní zástupce takto choval v době, kdy byl ve službě či mimo ní.

Vztah k ostatním relevantním orgánům

Vztah k policii²: státní zástupce odpovídá za zákonnost přípravného řízení (čl. 30 trestního řádu) a za tím účelem může udělovat policii (vyšetřovatelům) nezbytné pokyny. Může rovněž rozhodnout o ukončení vyšetřování a odložení věci, může přímo vykonat nezbytné procesní úkony a být přítomen při procesních úkonech policie a případně zrušit rozhodnutí policie v rámci přípravného řízení. Skutečnost, že státnímu zástupci byla novým trestním řádem svěřena pravomoc přímo udělovat pokyny policii, resp. přímo vykonat procesní úkony namísto policie, dává státnímu zástupci možnost efektivně řídit přípravné řízení. Vyšetřovatel se nemůže jakkoli bránit proti úkonům dozorcího státního zástupce (sám vyšetřovatel není – osobně - účastníkem předmětného řízení, přípravné opravné prostředky mohou být uplatněny např. obviněným).

Vztah k ministerstvu spravedlnosti: ministerstvo spravedlnosti nemůže zasahovat do nezávislé činnosti státních zástupců, případná (pro nejvyššího státního zástupce nezávazná) doporučení mohou být jen v obecné rovině a mohou např. směřovat k systémovým záležitostem a otázkám, nikoli ke konkrétním kauzám. Čl. 9 odst. 1 zákona stanoví, že ministerstvo spravedlnosti vykonává dohled nad činností státního zastupitelství, dohled se však nevztahuje na výkon pravomocí v přípravném řízení. Výkon dohledu umožňuje ministerstvu požadovat vysvětlení a informace od státních zástupců.

² Euro Justice. Estonia Country Report, text dostupný z: http://www.euro-justice.com/member_states/estonia/country_report/2770/

System řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Nejvyšší státní zástupce řídí soustavu státního zastupitelství (čl. 3 odst. 3 zákona); zákon mu však výslovně nesvěřuje pravomoc vydávat závazné stanoviska či závazné pokyny, které by narušily zásadu nezávislosti každého státního zástupce. V praxi nejvyšší státní zástupce vydává některá doporučení obecné povahy, např. ke sjednocení výkladu určitého předpisu.

Čl. 9 stanoví, že nejvyšší státní zástupce vykonává dohled nad činností Úřadu státního zastupitelství, zatímco vedoucí státní zástupci při Úřadu státního zastupitelství vykonávají dohled nad činností Úřadů regionálních státních zastupitelství. Výkon dohledu umožňuje požadovat vysvětlení a informace od podřízených státních zástupců.

Čl. 10 zákona stanoví, že nejvyšší státní zástupce nebo vedoucí státní zástupce, může, v odůvodněných případech, rozhodnout o odejmutí a převzetí určité věci – kauzy - od podřízeného státního zástupce, nebo nařídít, aby určitou věc zpracovával jiný, náhradní, státní zástupce (náhradník nesmí být podřízeným ve vztahu k původnímu státnímu zástupci, kterému byla věc odňata). Rozhodnutí o převzetí věci musí jednoznačně vymezit rozsah, ve kterém má být věc předána a musí odůvodnit nezbytnost takového kroku.

FINSKO:

Právní zakotvení státního zastupitelství

Finský zákon č. 439/2011 o prokuratuře, ve znění pozdějších předpisů (Laki syyttäjälaitoksesta) nahradil od 1.1.2012 předchozí právní úpravu (zákon č. 199/1997 o veřejných prokurátorech a zákon č. 195/1996 o okresních prokurátorech). Zákon vymezuje jednak organizaci finské prokuratury a vnitřní pravomoci jednotlivých stupňů, resp. funkcionářů. Pravomoci prokurátorů byly rozšířeny v 90. letech, kdy v důsledku novelizace trestních procesních předpisů byly prokurátorům svěřeny některé pravomoci, které jinak náležejí justici – mimo jiné pravomoc posoudit, zda je v určitém případě trestní stíhání pachatele účelné, resp. zda lze věc vyřešit jiným způsobem. Za tím účelem byla prokurátorům svěřena mj. i pravomoc rozhodnout o udělení a vymáhání blokových peněžitých trestů, namísto zahájení běžného trestního stíhání (jedná-li se o podezření ze spáchání trestného činu, za který může soud uložit pouze peněžitý trest nebo trest odnětí svobody nepřevyšující 6 měsíců), resp. omezená diskreční pravomoc rozhodnout o nezahájení trestního stíhání, a to i v případě, že existuje dostatek důkazů svědčících o tom, že se jedná o pravděpodobného

pachatele trestného činu (s ohledem na malou závažnost trestného činu nebo nízký věk pachatele). Omezená diskreční pravomoc stojí jako protiváha k obecnému principu legality, tedy zásady, že trestní stíhání musí být zahájeno vždy, vyplývá-li z důkazů, že určitá osoba je pravděpodobným pachatelem určitého trestného činu. Diskreční pravomoc nezahájit trestní stíhání může prokurátor využít jen ve dvou výše uvedených případech: (i) jedná-li se o málo závažný trestný čin (za který by mohl soud pouze uložit peněžitý trest, jestliže v daném případě nebezpečnost činu byla pouze malá, resp. míra jeho zavinění byla pouze malá); nebo (ii) spáchal-li čin mladistvý a za trestný čin by bylo možné uložit pouze peněžitý trest nebo trest odnětí svobody nepřevyšující 6 měsíců, posoudí-li prokurátor, že čin byl mladistvým spáchán v důsledku nepozornosti či nerozvážnosti a nikoli z bezohlednosti či jiného zavrženíhodného důvodu.

Struktura státního zastupitelství

Úřad prokuratury je členěn dvoustupňově. Na ústřední úrovni je zřízen Úřad generálního prokurátora a pod ním jsou jednotlivé Regionální úřady prokuratury, resp. Úřad prokuratury pro Alandy, jako zvláštní region (čl. 2) Těchto regionálních úřadů je v současné době celkem 13, v jejich rámci jsou rovněž zřízena detašovaná územní pracoviště prokuratury, spadající formálně pod některý Regionální úřad prokuratury.

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Článek 4 stanoví, že prokurátorem je osoba, která vykonává některou z těchto funkcí: 1) generální prokurátor a náměstek generálního prokurátora, 2) státní prokurátor, 3) okresní vedoucí prokurátor, 4) okresní prokurátor a 5) prokurátor-junior. Celkový počet prokurátorů činí cca 347, přičemž úřad prokuratury zaměstnává celkem 532 zaměstnanců.³

Článek 14 stanoví, že generální prokurátor je jmenován v souladu s finskou ústavou. Článek 104 finské ústavy stanoví, že generálního prokurátora jmenuje prezident republiky. Náměstek generálního prokurátora je jmenován prezidentem republiky na návrh vlády. Státní prokurátor je jmenován vládou na návrh úřadu generálního prokurátora.

³ Webové stránky Úřadu Generálního Prokurátora (Finsko), dostupné na: <http://www.vksv.oikeus.fi/en/Etusivu>

Článek 22 zákona stanoví, že okresní vedoucí prokurátor a okresní prokurátor je jmenován do funkce Úřadem generálního prokurátora. Prokurátor-junior je jmenován do funkce příslušným Úřadem regionálního prokurátora.

Článek 13 vládního nařízení č. 1390/2011 dále stanoví, že generální prokurátor může jmenovat zvláštní či klíčové prokurátory pro určitou oblast či oblasti. Musí se již jednat o prokurátora, který navíc k dosavadním běžným povinnostem vykonává, z titulu funkce zvláštního anebo klíčového prokurátora, celonárodní koordinační a školicí úlohu v rámci úřadu prokuratury pro stanovenou oblast specializace.

Vztah k ostatním relevantním orgánům

Generální prokurátor stojí v čele celé soustavy prokuratury a nemá formálního nadřízeného. Organizačně však Úřad prokuratury spadá pod ministerstvo spravedlnosti v rámci moci výkonné. Ačkoli by s ohledem na toto organizační členění teoreticky možné, aby byl ministr spravedlnosti v parlamentu interpelován s ohledem na činnost prokuratury, v praxi případné dotazy na půdě parlamentu zodpovídá sám Generální prokurátor, resp. jiný pověřený zástupce Úřadu prokuratury. Mimořádně silné nezávislé postavení Úřadu prokuratury na ministerstvu spravedlnosti je omezeno jen několika výjimkami, např. Generální prokurátor musí informovat ministra spravedlnosti dříve, než rozhodne o nových obecně závazných pokynech v rámci Úřadu prokuratury.

Systém řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Článek 9 stanoví cíle činnosti úřadu generálního prokurátora, které spočívají v 1) dbání o rozvoj prokuratury a usměřování její činnosti, 2) zajišťování účelnosti činnosti úřadu prokuratury, 3) dohlížení nad zákonností a konzistentností činnosti úřadu prokuratury, 4) zajišťování úkolů spojených s obecnou správou, komunikací a se zabezpečováním odborného rozvoje pracovníků v rámci úřadu prokuratury, 5) zajišťování národní i mezinárodní spolupráce v mezích své působnosti.

Článek 19 stanoví cíle činnosti regionálních úřadů prokuratury. V bodech č. 2 až 3 se shodují s cíli činnosti úřadu generálního prokurátora, v bodech č. 1 a 4 se liší tak, že regionální úřady prokuratury neusměřňují činnost celé soustavy úřadu prokuratury, nýbrž pouze dbají o její rozvoj, a dále pak regionální úřady prokuratury zabezpečují nikoli mezinárodní spolupráci, nýbrž pouze spolupráci mezi dotčenými orgány v rámci státu.

Článek 10 stanoví úkoly generálního prokurátora, kterými jsou: 1) vystupovat jako prokurátor v případech, které spadají do jeho působnosti, resp. které se rozhodne převzít (viz níže), 2) rozhodovat o tom, zda podřízený prokurátor smí podat dovolání k Nejvyššímu soudu a zastupovat takového prokurátora v řízení před Nejvyšším soudem, 3) usilovat o zvyšování kvality a konzistentnosti činnosti úřadu prokurátora, a 4) plnit další úlohy stanovené zákonem. Stejně pravomoci náležejí i náměstkovi generálního prokurátora, přičemž rozdělení úkolů a činností mezi náměstkem a generálním prokurátorem je blíže upraveno v jednacím řádu úřadu generálního prokurátora: generální prokurátor má primární odpovědnost za jmenování prokurátorů do funkce, jakož i za školení prokurátorů, za vědeckou činnost úřadu, za mezinárodní spolupráci i za zastupování prokurátorů před Nejvyšším soudem. Generální prokurátor rovněž vykonává své pravomoci ve věcech, které jsou zvláště závažné, např. rozsahem či povahou. Naproti tomu jeho náměstek zejména vykonává pravomoci spojené s administrativním řízením úřadu prokuratury, vč. platových poměrů, za vydávání příkazů k zahájení trestního stíhání, za řešení stížností na chování prokurátorů, ale i ve věcech vedení trestního řízení podle zákona č. 460/2003 o výkonu práva na svobodu vyjadřování ve veřejných sdělovacích prostředcích.⁴

Článek 10 stanoví, že generální prokurátor může sám kdykoli převzít případ od podřízeného prokurátora. Generální prokurátor může rovněž věc přikázat podřízenému prokurátorovi, pokud sám dospěje k názoru, že by mělo být v určité věci zahájeno trestní stíhání, event. může podřízenému prokurátorovi vydat příkaz, aby takové trestní stíhání zahájil. V souladu s finskou ústavou pak generální prokurátor rovněž vystupuje jako prokurátor v rámci řízení o tzv. impeachmentu prezidenta republiky, ministra, parlamentního ombudsmana.

V souladu se zákonem č. 460/2003 o výkonu práva na svobodu vyjadřování ve veřejných sdělovacích prostředcích je výhradně úřad generálního prokurátora oprávněn rozhodnout o vedení trestního řízení proti osobě, která měla spáchat trestný čin prostřednictvím obsahu publikovaného či sděleného ve veřejném sdělovacím prostředku (finský nejvyšší soud tuto definici vykládá široce, není předem omezena jen na určité konkrétní trestné činy). Jen

⁴ Laki sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä (anglický překlad: Act on the Exercise of Freedom of Expression in the Mass Media), anglický překlad dostupný zde: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20030460.pdf> Server&blobwhere=1274106199362&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf

generální prokurátor může posoudit, zda obsah takto publikovaného sdělení naplňuje znaky jakéhokoli trestného činu. V praxi se jedná o celou řadu trestných činů, vč. nejrůznějších výhrůžek publikovaných na internetu či obscénních materiálů publikovaných na internetu, vč. sociálních sítí, resp. materiálů, které vyvolávají či nabádají k nenávisti (rasové, náboženské atd.).

Každý prokurátor je ve výkonu svých pravomocí nezávislý a procesní trestní předpisy dávají každému prokurátorovi značnou míru uvážení, zda obvinít či neobvinít podezřelou osobu (i v případě, že existuje dostatek důkazů svědčících o vině má prokurátor značnou volnost při rozhodování o tom, zda podat obžalobu). Generální prokurátor je však oprávněn vydávat obecné příkazy a pokyny vůči podřízeným prokurátorům a to zejména tak, aby byla zajištěna vnitřní konzistentnost rozhodovací činnosti prokurátorů, tj. úřadu prokuratury.⁵

Článek 12 stanoví úkoly státních prokurátorů (působících při Úřadu generální prokuratury). Státní prokurátor je příslušný pro trestní řízení ve věcech majících význam pro společnost jako celek a dále ve věcech, u kterých je stanovena příslušnost Odvolacího soudu jako soudu I. instance. Státní prokurátoři jsou rovněž příslušní pro řízení, které bylo zahájeno na návrh parlamentního ombudsmana nebo kancléřem pro spravedlnost. V praxi pak státní prokurátoři řeší několik desítek případů ročně, v počtu 13 státních prokurátorů⁶. Výroční zpráva úřadu prokuratury pak uvádí, že za věc, která má význam pro společnost jako celek se obvykle považuje vedení trestního řízení ve věci i) trestného činu, kde jsou dány přitěžující okolnosti a který byl spojen s organizovaným zločinem, ii) trestného činu, kterým byla způsobena, resp. mohla být způsobena, mimořádně závažná újma, zejména škoda na zdraví, životním prostředí nebo finanční ztráta, iii) trestného činu spáchaného vysokým veřejným funkcionářem, iv) trestného činu proti úřední osobě, v) trestného činu spáchaného pachatelem, který má tzv. vysoký společenský status, pokud by trestný čin mohl ohrozit důvěru občanů v rovnost občanů před zákonem nebo jinak ohrozit hodnověrnost justice, v) trestného činu s politickým anebo rasovým motivem, vi) trestného činu, který je spojován s výkonem základních práv (např. trestný čin spáchaný v rámci tzv. občanské neposlušnosti), vii) trestného činu

⁵ Viz výroční zpráva generálního prokurátora pro rok 2009, text dostupný z: http://www.vksv.oikeus.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURlappotype=BlobServer&SSURlcontainer=Default&SSURlsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;filename=annual_report09_low.pdf&SSURlsscontext=SatelliteServer&blobwhere=1274106199362&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf

s mezinárodním nebo geopolitickým dopadem, viii) trestného činu – zločinu proti lidskosti nebo proti demokracii.⁷

Článek 20 stanoví úkoly okresních prokurátorů a prokurátorů-juniorů (působících při regionálních úřadech prokuratury). Okresní prokurátor a prokurátor-junior jsou příslušní pro trestní řízení vedené před soudem v rámci daného regionu, není-li dána příslušnost generálního prokurátora, resp. státního prokurátora (viz výše).

Článek 14 vládního nařízení č. 1390/2011 pak podrobněji vymezuje úlohu prokurátora-juniora – jedná se o osobu, která při výkonu své funkce zejména získává potřebné profesní zkušenosti a za tím účelem ji musí být přidělovány trestní věci v rámci daného úřadu pouze s přihlédnutím k obtížnosti a k dosud získaným zkušenostem.

Základní procesní práva a povinnosti prokurátorů v rámci trestního procesu jsou upraveny v procesních předpisech trestního práva. Zákon o prokuratuře a navazující jednací řády (jednací řád úřadu generálního prokurátora, jednací řády regionálních úřadů) pak vymezují zejména vnitřní organizační členění úřadu prokuratury a rozdělení působnosti.

Článek 26 taxativně stanoví důvody, pro které musí být prokurátorovi určitá věc odňata a přikázána jinému prokurátorovi (resp. pro které nesmí být věc prokurátorovi přidělena). Jedná se zejména o důvody podjatosti: 1) prokurátor nebo osoba jemu blízká je účastníkem řízení, 2) prokurátor nebo osoba jemu blízká může mít zisk anebo utrpět škodu v souvislosti s probíhajícím řízením, 3) prokurátor nebo osoba jemu blízká poskytuje rady či poradenství účastníkovi řízení nebo osobě, která může mít zisk nebo utrpět škodu v souvislosti s probíhajícím řízením, 4) prokurátor je v určitém pracovním nebo obdobném vztahu k osobě, která může mít zisk nebo utrpět škodu v souvislosti s probíhajícím řízením, 5) prokurátor je členem rady nebo jiného obdobného nebo dozorčího orgánu, resp. vykonává funkci jednatele či jinou obdobnou funkci v obchodní společnosti, nadaci nebo právnické osobě veřejného práva, která je účastníkem řízení anebo která může mít zisk anebo utrpět škodu v souvislosti s probíhajícím řízením, nebo 6) jiný důvod, ze kterého lze rozumně usuzovat, že by

⁶ Euro Justice. Finland Country Report, text dostupný z: http://www.euro-justice.com/member_states/finland/country_report/2776/

⁷ Viz výše - výroční zpráva generálního prokurátora pro rok 2009

prokurátor mohl být ve věci podjatý. I takto diskvalifikovaný prokurátor může ve věci činit nezbytné, neodkladné úkony.

Pravomoci státního zastupitelství

Primární odpovědnost za průběh přípravného řízení a vyšetřování trestné činnosti má policejní orgán. Úloha prokurátora spočívá v povinnosti spolupracovat s policií v průběhu vyšetřování, nemá však za vyšetřování primární odpovědnost ani jej nevede (výjimkou je situace, kdy prokurátor jedná jako vedoucí vyšetřovatel v případě, kdy je podezřelá osoba příslušníkem policie). Prokurátor ale má právo do vyšetřování případně zasáhnout a udělit policii nezbytné pokyny za účelem objasnění vyšetřované věci, zejména s ohledem na vyjasnění okolností nezbytných pro právní kvalifikaci skutku a pro řádnou přípravu veřejné žaloby a policie má povinnost takto se případně udělenými pokyny řídit. Policie má proto odpovídající povinnost informovat místně a věcně příslušný úřad prokuratury o zahájení vyšetřování trestní věci; zákon stanoví, že výjimku tvoří jednoduché případy, kdy policie nemusí o průběhu vyšetřování vůbec prokuraturu informovat. Stejně tak i prokurátor má právo rozhodnout o zahájení vyšetřování a za tím účelem věc předat policii. Prokurátor může rozhodnout o ukončení vyšetřování a odložení věci se souhlasem hlavního policejního vyšetřovatele. Za tím účelem Ministerstvo vnitra vydalo závazný příkaz policii, který blíže vymezuje věci, které lze považovat za jednoduché (zejména krádež, poškození cizí věci, řízení pod vlivem alkoholu a další trestné činy spáchané v dopravě). Naopak v případě zjišťování stop DNA je nutné vždy informovat prokurátora o vyšetřování.⁸ Finská právní úprava tedy umožňuje prokurátorovi být poměrně pasivní v průběhu vyšetřování, stejně tak může do vyšetřování vstoupit a udělit policii pokyny, které považuje za vhodné.

FRANCIE:

Právní zakotvení státního zastupitelství

Francouzské státní zastupitelství, neboli *Ministère Public*, je postaveno na zcela odlišných principech, než v České republice. Státní zástupci jsou součástí soudní moci (*autorité judiciaire*), jejíž ústavněprávní zakotvení představuje čl. 64 a násl. francouzské Ústavy.⁹

Státní zástupci (*magistrats du parquet*) a soudci (*magistrats du siège*) jsou zde souhrnně označováni pojmem *magistrature*. Prováděcím předpisem k čl. 64 francouzské Ústavy je

⁸ Viz výše - Euro Justice. Finland Country Report

⁹ Constitution du 4 octobre 1958, text dostupný z:

<http://legifrance.gouv.fr/Droit-francais/Constitution/Constitution-du-4-octobre-1958>.

nařízení č. 58-1270 z 22. 12. 1958 o statutu soudců a státních zástupců¹⁰ (dále jen „nařízení“), ve znění pozdějších předpisů, které upravuje jejich postavení. Státním zástupcům z pohledu provádění veřejné žaloby se pak věnuje také trestní řád¹¹, a to v čl. 31 a násl. jeho legislativní části. Další otázky související s fungováním státního zastupitelství jsou upraveny formou dekretů Státní rady (*Conseil d'Etat*), které provádějí výše zmíněné právní předpisy.

Struktura státního zastupitelství

Státní zástupci nejsou součástí jednoho úřadu státního zastupitelství. Státní zastupitelství je organizováno podle jednotlivých úrovní soudů, při nichž státní zástupci působí. Na místní, tedy nejnižší úrovni jsou to soudy prvního stupně (*tribunals de grande instance*), při nichž působí *procureurs de la République*, kteří jsou zodpovědní za vedení obžaloby ve všech trestních případech projednávaných v prvním stupni.¹² Na úrovni regionální pak v rámci odvolacích soudů (*cours d'appel*) působí *procureurs généraux*, kteří vedou obžalobu v trestních věcech předložených těmto soudům k projednání, zpravidla v rámci odvolacího řízení. Na úrovni nejvyšší, tedy na úrovni Kasačního soudu (*Cour de Cassation*) působí *Procureur Général*, který dohlíží na řádné provádění legislativy. V čele státního zastupitelství pak stojí ministr spravedlnosti, který dohlíží na činnost státních zástupců v oblasti veřejné žaloby.

Ministr spravedlnosti je přímo nadřízen generálním prokurátorům u odvolacích soudů, kteří jsou nadřízeni státním zástupcům u soudů prvního stupně. Takto nastavený systém má zajistit jednotné provádění veřejné žaloby na celém území státu.¹³ Státní zastupitelství u Kasačního soudu stojí mimo tuto hierarchickou podřízenost. Generální prokurátor u Kasačního soudu totiž nemá kompetence v oblasti veřejné žaloby a nespadá tedy ani do působnosti ministra spravedlnosti. Vzhledem k jeho nezávislému postavení nemá ani žádné hierarchické postavení vůči generálním prokurátorům u odvolacích soudů. Jeho úkolem je vyjadřovat se v rámci řízení o kasační stížnosti ke správnému a rovnému uplatňování zákonů.

¹⁰ Ordonnance n° 58-1270 du 22 décembre 1958 portant loi organique relative au statut de la magistrature, text dostupný z:

http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?sessionId=EA0ABE9D517453E069BB6EE782D9ECB1.tpdjo11v_2?cidTexte=LEGITEXT000006069212&dateTexte=20120917

¹¹ Code de la procédure pénale, text dostupný z:

<http://legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20121017>

¹² Procureurs de la République působí také například při projednávání přestupků u přestupkových soudů (*tribunals de police*).

¹³ Ministr spravedlnosti jakožto zástupce veřejné moci řídí politiku veřejné žaloby stanovenou vládou a dohlíží na její jednotné provádění na celém území státu.

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Státní zástupci jsou stejně jako ostatní orgány soudní moci jmenováni formou dekretu prezidenta republiky, a to na návrh ministra spravedlnosti, který se rozhoduje na základě stanoviska tzv. *Conseil supérieur de la magistrature*.¹⁴ Výjimku tvoří generální prokurátoři u odvolacích soudů a Generální prokurátor u Kasačního soudu, k jejichž jmenování se stanovisko tohoto orgánu nevyžaduje.

Podle čl. 64 francouzské Ústavy je prezident republiky garantem nezávislosti soudní moci.¹⁵ *Conseil supérieur de la magistrature* (dále jen „Rada“) je orgánem, který mu má pomoci tuto nezávislost zajistit. Její právní zakotvení představuje čl. 65 francouzské Ústavy, který upravuje složení a činnost Rady. Prováděcím předpisem k tomuto ustanovení je pak *zákon č. 94-100 z 5. 2. 1994*, který obsahuje podrobnější právní úpravu.¹⁶ Složení Rady se odvíjí od toho, čeho se týká její agenda. V případě, že se týká státních zástupců, předsedá Radě Generální prokurátor u Kasačního soudu. Kromě něj v Radě zasedá pět dalších osob z řad státních zástupců, jeden soudce, jeden zástupce Státní rady (*Conseil d'Etat*), jeden advokát a šest osobností z řad odborné veřejnosti, které nejsou členy Parlamentu, představiteli soudní moci, ani veřejné správy. Tyto osobnosti vybírá prezident republiky, předseda Národního shromáždění a předseda Senátu. Každý z nich nominuje dvě osobnosti, které zasednou v Radě. Jak bylo zmíněno výše, Rada poskytuje své stanovisko ke jmenování nových státních zástupců. Kromě toho však působí také například v kárném řízení týkajícím se státních zástupců, kde se vyjadřuje k disciplinárním sankcím, které mají být v rámci tohoto řízení uloženy. Podmínky, které musí uchazeči o pozici státního zástupce splňovat, vymezuje čl. 14 a násl. nařízení.

Co se týče odvolávání státních zástupců, nařízení předvídá několik situací, kdy může dojít k zániku funkce státního zástupce, přičemž platí stejná pravidla pro všechny státní zástupce, bez ohledu na jejich hierarchické postavení. Podle čl. 73 nařízení zaniká funkce státního zástupce demisí (dobrovolným odstoupením z funkce), odchodem do penze, odvoláním či jmenováním do jiné funkce, která je s funkcí státního zástupce neslučitelná. Demise se nesmí

¹⁴ Webové stránky *Conseil supérieur de la magistrature*, dostupné z: <http://www.conseil-superieur-magistrature.fr/>

¹⁵ Fr. znění: „*Le Président de la République est garant de l'indépendance de l'autorité judiciaire.*“

zakládat na žádosti zainteresované osoby a musí být zcela dobrovolná. Přijetí demise má neodvolatelný charakter. V případě odchodu do penze je určující věk 67 let.¹⁷ Pro Generální prokurátory u Kasačního soudu pak platí maximální věková hranice 68 let. Po dosažení tohoto věku může Generální prokurátor u Kasačního soudu v rámci tohoto soudu vykonávat funkci poradce či generálního advokáta. Státní zástupci u soudů prvního stupně a generální prokurátoři u odvolacích soudů pak mohou po dosažení příslušného věku vykonávat v rámci příslušného soudu funkci poradce či soudce, případně se mohou stát zástupci svých nástupců.¹⁸

Odvolání je jednou z možných disciplinárních sankcí, které mohou být uloženy v rámci kárného řízení. Toto řízení je upraveno v čl. 43 a násl. nařízení. Samotných státních zástupců se pak týká čl. 58-1 a násl. nařízení. O disciplinární sankci rozhoduje ministr spravedlnosti na základě stanoviska *Conseil supérieur de la magistrature* (viz výše). Úlohou Rady je doporučit ministru spravedlnosti nejvhodnější disciplinární sankci.¹⁹ Má-li ministr spravedlnosti v úmyslu uložit tvrdší disciplinární sankci, než jakou doporučila Rada, dříve než sankci uloží, musí opětovně požádat Radu o stanovisko.

Systém řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Zatímco soudci požívají úplné soudní nezávislosti, francouzské státní zastupitelství je organizováno na základě určité hierarchie, v jejímž čele stojí ministr spravedlnosti, který dohlíží na jeho činnost v oblasti veřejné žaloby. Jeho nezávislost je tak značně diskutabilní. Jak bylo zmíněno výše, ministr spravedlnosti má prostřednictvím svých podřízených zajistit jednotné provádění veřejné žaloby na celém území státu. Ministr spravedlnosti tak může udělovat všeobecné pokyny k veřejné žalobě. Tyto pokyny jsou závazné pro všechny generální prokurátory u odvolacích soudů i pro státní zástupce u soudů prvního stupně. Generální prokurátoři musí na základě těchto pokynů zajistit konzistentní vedení veřejné žaloby u příslušných odvolacích soudů. Zároveň mohou v tomto smyslu vydávat pokyny státním zástupcům u soudů prvního stupně, kteří jsou jim podřízeni. Kromě všeobecných pokynů může ministr spravedlnosti vydávat také individuální pokyny, které se týkají konkrétních případů, které se budou projednávat před soudem. Individuální pokyny pak

¹⁶ LOI organique n° 94-100 du 5 février 1994 sur le Conseil supérieur de la magistrature, text dostupný z: http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?jsessionid=09E0768D8162F622A2CBB57F118E8787.tpdjo02v_2?cidTexte=JORFTEXT000000364282&dateTexte=20121004

¹⁷ Jedná se o obecnou věkovou hranici pro všechny orgány soudní moci.

¹⁸ Konkrétní podmínky vymezuje čl. 76-1-1 nařízení.

mohou vůči podřízeným státním zástupcům u soudů prvního stupně vydávat také generální prokurátoři u odvolacích soudů. Tyto instrukce musí být dány písemně a musí být součástí spisu v rámci trestního řízení. Pokud se jedná o pokyny ministra spravedlnosti, obvykle jsou zasílány z Ministerstva příslušnému generálnímu prokurátorovi u odvolacího soudu, který je zašle příslušnému státnímu zástupci u soudu prvního stupně. Generálním prokurátorům u odvolacích soudů a státním zástupcům u soudů prvního stupně je pak podřízena také kriminální policie působící v rámci působnosti těchto soudů.

Co se týče kontroly provádění veřejné žaloby, čl. 35 trestního řádu stanovuje státním zástupcům u soudů prvního stupně povinnost předložit generálním prokurátorům u odvolacích soudů jednou ročně zprávu, která shrnuje aktivity státního zastupitelství u příslušného soudu za uplynulý rok. Kromě toho jsou povinni pravidelně informovat generální prokurátory u odvolacích soudů o důležitých případech v rámci svých soudů a postupu v nich. Stejně tak mají generální prokurátoři u odvolacích soudů informační povinnost vůči ministru spravedlnosti. Ministr spravedlnosti pak může být vyzván francouzským Parlamentem k podání informace o pokynech, které vydal v souvislosti s vedením veřejné žaloby.

Otázka postavení francouzského státního zastupitelství je momentálně diskutována. Návrh zákona usilující o reformu jeho postavení a o osvobození od závislosti na Ministerstvu spravedlnosti²⁰ byl v roce 1999 zamítnut. Tento problém však zůstává aktuální a nadále trvají snahy o vytvoření vhodnějšího schématu, který by byl respektován napříč politickým spektrem.²¹

Pravomoci státního zastupitelství

Jak bylo zmíněno výše, úlohou státního zastupitelství je provádění veřejné žaloby a dohled nad řádným prováděním zákona.²² Jejich konkrétní pravomoci vymezuje trestní řád v čl. 34 a násl. Úkolem státních zástupců u soudů prvního stupně je stíhání osob podezřelých ze spáchání trestného činu, zahájení a výkon veřejné žaloby, řízení kriminální policie či dohled nad řádným výkonem soudních rozhodnutí. Kromě těchto úkolů jim zákon ukládá povinnost

¹⁹ Druhy disciplinárních sankcí upravuje čl. 45 nařízení.

²⁰ *Projet de loi relatif à l'action publique en matière pénale*

²¹ McKEE, J-Y.: *Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe: FRANCIE*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. Překlad: I.T.C. Jan Žižka.

²² Čl. 31 trestního řádu

usilovat o předcházení trestné činnosti.²³ Za tímto účelem koordinují v rámci soudů prvního stupně politiku prevence delikvence, která vychází z politiky státu v této oblasti a potažmo také z politiky generálních prokurátorů u odvolacích soudů.

Státní zástupci u soudů prvního stupně přijímají trestní oznámení či jiná udání, na jejichž základě pak mohou zahájit trestní stíhání. Podle čl. 41 trestního řádu jsou státní zástupci u soudů prvního stupně povinni podniknout veškeré kroky nezbytné pro stíhání a vyšetření trestné činnosti. Za tímto účelem řídí činnost kriminální policie ve svém resortu. Kontrolují legálnost zadržení podezřelých osob a podmínky, ve kterých pobývají a v souvislosti s tím předkládají zprávu nadřízeným generálním prokurátorům u odvolacích soudů, kteří ji postupují ministru spravedlnosti. Tato zpráva bývá následně zveřejňována. V souvislosti s činností kriminální policie disponují státní zástupci u soudů prvního stupně stejnými pravomocemi jako její příslušníci. V rámci trestního řízení zastávají státní zástupci u soudů prvního stupně také významnou úlohu v oblasti odškodňování obětí trestných činů.²⁴

Generální prokurátoři u odvolacích soudů reprezentují veřejnou žalobu v rámci odvolacího řízení. Jejich úlohou je dohlížet na řádnou aplikaci trestněprávních předpisů v rámci své působnosti a na činnost jim podřízených státních zastupitelství. Za tímto účelem koordinují jejich činnost spočívající jak v prevenci, tak v represii trestné činnosti. Generální prokurátor rovněž v rámci své působnosti určuje politiku veřejné žaloby. Podle čl. 36 trestního řádu vydávají generální prokurátoři u odvolacích soudů pokyny státním zástupcům u soudů prvního stupně týkající se zahájení trestního stíhání či podání obžaloby v konkrétních případech. Tyto pokyny musí mít písemnou formu a musí být součástí spisu případu, o který se jedná. V rámci své působnosti pak dohlíží také na činnost kriminální policie, od které mohou požadovat poskytnutí veškerých informací, které považují za důležité k řádnému výkonu soudní moci.

ITÁLIE

Právní zakotvení státního zastupitelství

Funkce prokurátora je v základních rysech upravena Ústavou Italské republiky. V systematice italské ústavy a celého italského právního řádu je funkce prokurátora považována za justiční orgán sui generis. Zatímco ústavní úprava je obsažena v části II. hlavě

²³ Čl. 39-1 trestního řádu

²⁴ Podrobněji viz čl. 41-1 a násl. trestního řádu

IV. italské Ústavy týkající se soudnictví, zákonná úprava je stanovena v zákonu o soudnictví vydaného královským dekretem č. 12 z roku 1942 a v italském trestním řádu.²⁵ Podle ustanovení čl. 107 Ústavy jsou prokurátorovi (*pubblico ministero*) garantovány záruky výkonu jeho funkce zvláštním právním předpisem, čl. 108 stanoví podrobnější požadavky na tyto předpisy - musí zajistit nejen nezávislost soudců, ale také státních zástupců při daných soudech.

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Základní justiční jednotkou je obdoba českého soudu, tzv. magistratura. V rámci magistratur (soudů) existují dva typy justičních úředníků, tzv. magistrátů, – soudci a prokurátoři. Italští justiční čekatelé, kteří prošli příslušným výběrovým řízením u dané magistratury, si mohou vybrat, zda se chtějí stát soudcem (*giudice*) či prokurátorem (*pubblico ministero*).²⁶ Rozlišujícím kritériem je jejich postavení; zatímco soud je v nestranném postavení třetí strany, je státní zástupce *stranou* zastupující stát, resp. veřejnost. Takovéto postavení znamená, že je relativně nezávislý na vnějším či vnitřním vlivu; podobně jako soudci je vázán pouze zákonem. Prokurátor je jmenován do funkce Nejvyšší soudní radou (*Consiglio Superiore della magistratura*),²⁷ která je nezávislým samosprávným orgánem. Může být odvolán Nejvyšší soudní radou pouze z výjimečných zákonem stanovených důvodů.

Vztah k ostatním relevantním orgánům

Role ministerstva spravedlnosti je podle čl. 107 Ústavy omezena pouze na oprávnění podat kárnou žalobu na prokurátora k Nejvyšší soudní radě pro porušení zákonem stanovených povinností.²⁸ Ministerstvo spravedlnosti podle čl. 110 plní vzhledem k justici organizačně-technické úkoly. Prokurátoři jsou nezávislí nejen externě, ve smyslu nezávislosti na exekutivě, ale rovněž i v rámci svého vnitřního uspořádání, kdy jednotliví prokurátoři (včetně zastupujících prokurátorů) vedou řízení v individuálních případech zcela nezávisle, nepodléhající jakékoliv hierarchii.

²⁵ Codice di Procedura Penale (Testo coordinato ed aggiornato del D.P.R. 22 settembre 1988, n. 447)

²⁶ Čl. 121 zákona o soudech (*Ordinamento giudiziario*, Regio decreto 30 gennaio 1941, n. 12), čl. 106 Ústavy

²⁷ V případě jmenování do funkce generálního prokurátora při kasačním soudu a národního prokurátora pro boj s mafií je povinná konzultace s ministrem spravedlnosti

²⁸ Čl. 107 Ústavy

Struktura státního zastupitelství

Funkce prokurátora jsou podle čl. 70 zákona o soudech vykonávány generálním prokurátorem Republiky při Kasačním soudu, generálním prokurátorem Republiky při odvolacích soudech a prokurátory Republiky při obecních soudech a při soudech pro mládež. Podle čl. 51 italského trestního řádu funkci státního zástupce vykonávají v rámci trestního řízení magistráti prokuratur Republiky při jednotlivých soudech.

Zvláštní struktury v rámci státního zastupitelství

Zvláštním orgánem, který stojí mimo běžnou organizaci prokuratur, je národní ředitelství boje proti maffii (Direzione nazionale antimafia - DNA), zřízené na základě novelizace trestního řádu a dalších předpisů v roce 1991.²⁹ DNA je orgánem generální prokuratury při Kasačním soudu. V čele DNA stojí národní prokurátor pro boj s mafií (procuratore nazionale antimafia), který je jmenován Nejvyšší soudní radou se souhlasem ministra spravedlnosti podle čl. 76 bis odst. 3 zákona o soudcích a čl. 11 věta třetí zákona o ustavení a fungování Nejvyšší soudní rady³⁰. Součástí DNA je rovněž 20 magistrátů, kteří vykonávají funkci zástupců prokurátora pro boj s mafií.³¹ Dohled nad národním prokurátorem pro boj s mafií vykonává generální prokurátor Republiky při Kasačním soudu.

Národní prokurátor pro boj s mafií vykonává svou funkci zejména koordinací vyšetřování vedených jednotlivými oblastními ředitelstvími boje proti mafií v případě trestných činů spáchaných organizovaným zločinem stanovených v čl. 51 odst. 3- bis.³² Národní prokurátor pro boj s mafií může atrahovat vyšetřování trestných činů stanovených v čl. 51 odst. 3- bis trestního řádu prováděných oblastními ředitelstvími pro boj s mafií pouze na základě zákonem stanovených důvodů.³³ Rozhodnutí o atrakci je přezkoumatelné ze strany Generálního prokurátora při Kasačním soudu.

Systém řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

²⁹ Decreto-legge 20 novembre 1991, n. 367, Coordinamento delle indagini nei procedimenti per reati di criminalita' organizzata. (GU n.273 del 21-11-1991) note

³⁰ L. 24 marzo 1958, n. 195. Norme sulla Costituzione e sul funzionamento del Consiglio superiore della Magistratura

³¹ Ministero della Giustizia, Direzione nazionale antimafia, text dostupný z: http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_2_10_1.wp

³² Předmětem zájmu ředitelství je zejména mafie, camorra, 'ndrangheta, ekomafie, podezřelé finanční operace, veřejné zakázky, porušení ochranných známek, atd.

³³ Jde o bezdůvodnou a přetrvávající nečinnost ve vyšetřování, bezdůvodné porušení povinností čl. 371 trestního řádu s ohledem na koordinaci vyšetřování a vážné a opakované porušování směrnic vydávaných podle čl. 371-bis odst. 3 písm. f)

V rámci jednotlivých prokuratur Republiky tak působí prokurátor a jeho jednotlivý zástupci či dodateční neboli pomocní prokurátoři (*procuratore aggiunto*). Podle čl. 53 odst. 1 trestního řádu prokurátoři, zástupci prokurátorů či dodateční prokurátoři požívají v rámci trestního řízení před soudem v zásadě plné autonomie. Vedoucí úřadu (prokurátor) má pravomoc nahradit magistráta (zastupujícího prokurátora či dodatečného prokurátora) bez jeho souhlasu pouze v případech upravených v čl. 53. odst. 2 trestního řádu. Jde o případy vážných překážek, relevantních služebních požadavků a v případech stanovených v čl. 36 odst. 1 písm. a), b), c) trestního řádu (jde zejména o vážné porušení zásady nestrannosti). V případě, že vedoucí úřadu opomene magistráta odvolat z důvodů podle čl. 36 odst. 1 písm. a), b), c) trestního řádu, generální prokurátor při odvolacím soudu určí pro dané řízení magistráta ze svého úřadu (rozuměj prokuratury). Lze tak říci, že jednotliví magistráti, tedy zástupci prokurátora či dodateční prokurátoři, jsou v zásadě nezávislí na vnějším či vnitřním vlivu. Jsou oprávněni rozhodovat samostatně a nejsou povinni plnit příkazy vedoucího dané prokuratury v individuálních případech. Vedoucí prokuratury je odpovědný za organizační řízení prokuratury, ale nesmí zasahovat do nezávislosti jednotlivých zastupujících prokurátorů či dodatečných prokurátorů.³⁴

Italský trestní řád rovněž umožňuje v čl. 372 generálnímu prokurátorovi při odvolacím soudu možnost atrakce (*l'avocazione*), avšak pouze ze zákonem stanovených důvodů.

NĚMECKO:

Ve Spolkové republice Německo (dále též „SRN“) je státní zastupitelství koncipováno v zásadě obdobným způsobem jako v České republice s tím, že jeho funkce se omezuje toliko na trestní právo. Na úřady státního zastupitelství je pohlíženo jako na nezávislé orgány správy trestního soudnictví, které jsou hierarchicky postaveny na roveň soudům³⁵. Vzhledem k federativnímu uspořádání Německa se struktura německého státního zastupitelství, respektive celé justice, člení na dvě základní úrovně – a to **úroveň spolkovou**, pokrývající

³⁴ Viz Pacileo V. *Publico ministero. Ruolo e funzioni nel processo penale e civile*. Milanofiori assagio: Wolters Kluwer, 2011, str. 32-34; viz rovněž Euro Justice. *Italy Country Report*, text dostupný z: http://www.euro-justice.com/member_states/italy/country_report/4513/. V této souvislosti se tak nelze zcela ztotožnit s tvrzením v článku Peštuka V. *Prokuratura v Itálii. Státní zastupitelství*. 4/2012 str. 35, kde autor uvádí, že se zastupující prokurátoři mohou odchýlit od rozhodnutí prokurátora republiky pouze v řízení od soudem (srov. Čl. 53 odst. 1 trestního řádu). Při pohledu na ústavní a zákonnou systematiku se lze domnívat, že nezávislost funkce magistráta se vztahuje na zastupující prokurátory i v některých dalších aspektech.

³⁵ Siegismund, E.: *The public prosecution office in Germany: Legal status, functions and organization*. 2003, text dostupný z: http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no60/ch03.pdf

území celé federace, a **úroveň zemskou**, která se vztahuje na vlastní teritorium jednotlivých spolkových zemí.

Právní zakotvení státního zastupitelství

Státní zastupitelství jako takové **není v ústavě SRN vůbec upraveno**. V ústavách některých spolkových zemí se však určité stručné zmínky o státním zastupitelství objevují – tak například čl. 89 ústavy Bavorska stanoví, že státní zástupci se před trestními soudy řídí pokyny svých dohlížejících správních orgánů. Na rozdíl od České republiky v Německu **neexistuje žádný zvláštní právní předpis**, který by výlučně reguloval službu státního zastupitelství. Právní základ pro status a fungování státního zastupitelství je zakotven v **zákoně o soustavě soudů** z roku 1877 (*Gerichtsverfassungsgesetz*, dále jen „GVG“), který obsahuje několik ustanovení (viz §§ 141 až 152 GVG) pojednávajících o organizaci úřadů zapojených do trestního stíhání a v omezené míře i o některých pravomocích státních zástupců. Pravidla zde stanovená mají pouze charakter základních a organizačních principů. Činnost státních zastupitelství je dále obecněji upravena ustanoveními **trestního řádu** (*Strafprozessordnung*, dále jen „StPO“). Nicméně, vzhledem k tomu, že těžiště soudní moci spočívá na zemské úrovni, je třeba i vlastní právní úpravu státního zastupitelství hledat v každé spolkové zemi. Zde jsou prostřednictvím zvláštních zemských zákonů podrobněji (a často i odchylně) upraveny jednotlivé otázky týkající se státního zastupitelství (jako např. určení místní příslušnosti soudů a státních zastupitelství, stanovení předpokladů pro výkon státní služby atd.).

Struktura státního zastupitelství

Podobně jako v České republice kopíruje soustava státních zastupitelství systém německých trestních soudů. To znamená, že místní příslušnost státních zástupců je odvozena od místní příslušnosti soudu, u něhož je založen úřad státního zastupitelství (viz § 143 odst. 1 GVG). Avšak na rozdíl od čtyřstupňové soudní soustavy má soustava státních zastupitelství pouze **tři stupně**. U soudů nejnižšího stupně – tj. u obvodních soudů (*Amtsgerichte*) totiž nepůsobí (vyjma poboček) žádná státní zastupitelství³⁶. Při všech zemských soudech (*Landesgerichte*), které jsou obdobou českých krajských soudů, existuje celkem 116 klasických **státních zastupitelství**. Ty zpravidla plní funkci státního zastupitelství i ve vztahu k obvodním

³⁶ Při některých obvodních soudech (např. v Berlíně nebo Frankfurtu) nicméně fungují jako samostatné úřady zvláštní obvodní státní zastupitelství, u nichž však působí převážně vyšší soudní úředníci, kteří nedisponují

soudům spadajícím do soudního okresu příslušného zemského soudu. Vrchní zemské soudy (*Oberlandesgerichte*), jež fungují jako odvolací soudy, pak doplňuje 24 **generálních státních zastupitelství** (*Generalstaatsanwaltschaften*)³⁷, jejichž doзору a usměrňování podléhají všechna státní zastupitelství patřící do jejich obvodu.

Na federální úrovni je v podstatě jediným článkem soustavy trestního soudnictví Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*), u něhož je paralelně zřízen jediný federální úřad státního zastupitelství – tzv. **Spolkové státní zastupitelství** (*Bundesanwaltschaft*). Obě spolkové instituce, které lze z českého pohledu přirovnat k Nejvyššímu soudu ČR, respektive Nejvyššímu státnímu zastupitelství ČR, mají své sídlo v Karlsruhe. Úřad Spolkového státního zastupitelství zastupuje stát ve všech případech, které se před Spolkovým soudním dvorem objeví (viz § 135 a § 121 odst. 2 GVG).

Zemské úřady státního zastupitelství a Spolkové státní zastupitelství vůči sobě **nejsou ve vztahu podřízeností a nadřízeností**, ale fakticky vystupují samostatně jako oddělené subjekty. Existují nicméně určité záležitosti, v nichž se dostávají do vzájemné interakce. Z příkladů takového vzájemného přesahu pravomocí lze zmínit případy, kdy zemský státní zástupce podává u Spolkového soudního dvora dovolání proti rozhodnutí zemského soudu, nebo kdy generální spolkový zástupce podává u vrchních zemských soudů obžalobu pro závažné trestné činy, k jejichž stíhání je příslušný (to se týká trestných činů podle § 142a GVG, jejichž závažnost přesahuje hranice jednotlivých spolkových zemí – např. teroristické trestné činy). Vedle toho byly na základě dohod uzavřených zemskými ministry spravedlnosti zřízeny dvě instituce, které jsou příslušné k trestnímu stíhání v některých věcech, přičemž jejich působnost zahrnuje všechny spolkové země. Jsou jimi Ústřední úřad v Ludwigsburgu pověřený registrací a objasňováním případů násilného jednání, kterého se dopustili nacisté v období druhé světové války, a Ústřední úřad pro shromažďování důkazů a listin zřízený při generálním státním zastupitelství v Braunschweigu, který je odpovědný za dokumentování násilných činů spáchaných státními orgány v bývalé NDR.

Podobně jako v České republice je i v Německu státní zastupitelství **organizováno hierarchicky a monokraticky**, a to jak na úrovni federace, tak na úrovni spolkových zemí

pravomocemi státních zástupců. Viz Schmidt, H.: *Státní zastupitelství v Německu*. Státní zastupitelství č. 4/2012, s. 26

(viz § 147 GVG). Na pomyslném „vrcholu pyramidy“ stojí vždy příslušný zemský nebo spolkový **ministr spravedlnosti**, který nad státními zastupitelstvími **vykonává dohled**.

Jak bylo uvedeno výše, na celostátní úrovni existuje pouze jedno Spolkové státní zastupitelství, v jehož čele je tzv. **generální spolkový zástupce** (*Generalbundesanwalt*), který je nejvyšším orgánem činným v trestním stíhání při ochraně zájmů SRN z federálního úhlu pohledu. Generální spolkový zástupce zastupuje veřejnou žalobu ve věcech závažných zločinů, které jsou namířeny proti Německu, obzvláště v případech výrazného ohrožení jeho vnitřní i vnější integrity či bezpečnosti (např. teroristické trestné činy, trestné činy špionáže, vlastizrady aj.). Disponuje přitom pravomocí odnímat zvláště závažné věci jiným státním zastupitelstvím a sám je vyřizovat, přičemž jeho rozhodnutí v tomto směru je pro všechny závazné a nelze jej napadnout žádným procesním prostředkem³⁸. **Nad generálním spolkovým zástupcem vykonává služební dohled spolkový ministr spravedlnosti**, který za úřad Spolkového státního zastupitelství současně nese politickou odpovědnost.

O poznání členitější hierarchie je vytvořena **na úrovni spolkových zemí**. V nich jsou nejvýše postavenými **vedoucí generální státní zástupci** (*Generalstaatsanwälte*), kteří jsou pověřeni řízením jednotlivých generálních státních zastupitelství. Z výkonu své funkce jsou odpovědni ministrům spravedlnosti dané spolkové země, jejichž pokyny se musí řídit. Každé zemské státní zastupitelství je pak vedeno **vedoucím státním zástupcem** (*Leitender Oberstaatsanwalt*). **Právo i povinnost správního dohledu nad činností a postupem státních zástupců přísluší vedoucímu generálnímu státnímu zástupci**, který v této souvislosti disponuje oprávněním udělovat závazné pokyny pro vyřízení kterékoliv věci, včetně práva odejmout určitou věc jakémukoliv státnímu zastupitelství v jeho obvodu a přidělit ji jinému státnímu zástupci, nebo ji dokonce vyřídit sám (viz § 145 GVG). Generální státní zástupce vedle toho rovněž přezkoumává, ať již z vlastní iniciativy nebo na základě cizího podnětu, postup jemu podřízených úřadů státního zastupitelství.

Podle ustanovení § 146 GVG jsou státní zástupci **povinni postupovat v souladu s pokyny svých služebně nadřízených** – tj. zpravidla vedoucích státních zástupců. Tyto úřední pokyny jsou udělovány písemně (ústně udělené pokyny je nutné dodatečně písemně potvrdit).

³⁷ Některé ze 16 spolkových zemí mají více než jedno generální státní zastupitelství (v Bavorsku, Dolním Sasku a Severním Porýní-Vestfálsku jsou tři, v Bádensku-Württembersku a v Porýní-Falc dvě)

³⁸ Schmidt, H.: *Státní zastupitelství v Německu*. Státní zastupitelství č. 4/2012, s. 26

Uvedené pravidlo se vztahuje taktéž na ministra spravedlnosti, který je oprávněn udělovat závazné pokyny jak federálním, tak státním zástupcům. V případě nesplnění pokynů, potažmo při odmítnutí jejich splnění, rozhoduje o platnosti pokynu nadřízený vedoucího. Povinnost řídit se pokynem odpadá pouze v případech jeho rozporu se zákonem.

Pokud jde o organizaci a přidělování práce, je v těchto věcech příslušný vedoucí státní zástupce, který za tímto účelem vydává rozvrh práce, jímž jsou podřízení státní zástupci povinni se řídit.

Z hlediska **vnitřní organizace** jsou úřady státního zastupitelství **rozčleněny do několika oddělení pověřených stíháním stanovené kategorie trestných činů** (např. trestných činů proti životu, hospodářských a drogových trestných činů, trestných činů spáchaných mladistvými atd.). V případě, že stíhání určitého protiprávního jednání nespadá do působnosti žádného z těchto specializovaných oddělení, zabývá se jím oddělení pro obecné trestní věci. Jednotlivá oddělení většinou mají svého vlastního vedoucího.

Na spolkové úrovni neexistují v rámci soustavy státního zastupitelství **žádné zvláštní struktury s působností na celém území federace** (např. ve formě speciálního ústředního protikorupčního úřadu), které by byly pověřeny stíháním zvláště závažných zločinů. **Na zemské úrovni** jsou za vyšetřování případů tohoto charakteru odpovědná výše zmíněná **zvláštní oddělení větších generálních státních zastupitelství**. Největší a zřejmě i nejvýznamnější protikorupční oddělení je součástí státního zastupitelství v Mnichově³⁹.

I přes obvykle platné pravidlo, že státní zastupitelství stíhá trestné činy spáchané v obvodu soudu, při kterém toto státní zastupitelství působí, dochází v některých případech k rozšíření jurisdikce i za obvod jinak příslušného vrchního nebo zemského soudu. V souladu s ustanovením § 143 odst. 4 GVG totiž může být pro některé druhy trestných činů působnost státního zastupitelství rozšířena i na území jiných spolkových zemí. Taková státní zastupitelství pak mají **charakter specializovaných orgánů** (tzv.

³⁹ Ten stíhá především případy domácího a zahraničního úplatkářství s návazností na Mnichov (tj. jako místa bydlíště či místa vzniku škody) a s tím související trestné činy

Schwerpunktstaatsanwaltschaften) **pro stíhání určených druhů trestných činů**), které vyžadují expertní posouzení (např. hospodářských či politických trestných činů)⁴⁰.

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Pokud jde o **předpoklady pro výkon funkce**, německý právní řád stanoví v zásadě stejné požadavky pro státní zástupce i pro soudce. Vzhledem k roztržitosti právní úpravy do jednotlivých zemských předpisů se předpoklady pro výkon veřejné služby mohou v různých částech Německa lišit. Obecným základem je absolvování nejméně sedmi semestrů studia práva zakončeného tzv. první státní zkouškou v oboru práva. Uchazeči o funkci poté musí v rámci dvouleté čekatelské doby podstoupit praktickou stáž u soudů jednotlivých spolkových zemí. Po vykonání druhé státní zkoušky se z řad absolventů stávají tzv. asesoři (*Assessoren*), kteří se již dále mohou uplatnit jak ve státní správě, tak v advokacii či v rámci jiných právnických profesí. Po přijetí do služby v rámci justiční správy čeká vybrané uchazeče ještě tříletá zkušební doba, během níž získávají potřebné zkušenosti u soudů nižšího stupně (tj. u obvodních a zemských soudů). Praxi přitom vykonávají nejen jako soudci, ale též jako státní zástupci. Pro německé prostředí totiž platí obecně pravidlo, že soudcem se nestane osoba, která by nezískala též praxi jako státní zástupce. Po uplynutí zkušební doby jsou pak státní zástupci obvykle jmenováni ministrem spravedlnosti dané země na zbytek jejich služební doby⁴¹.

Podle ustanovení § 149 GVG **jmenuje generálního spolkového zástupce spolkový prezident Německa, a to na návrh spolkového ministra spravedlnosti, který vyžaduje souhlas Spolkové rady (Bundesrat)**. U jiných spolkových státních zástupců působících u Spolkového soudního dvora nebo u vrchních státních zástupců však tento souhlas vyžadován není. V jednotlivých spolkových zemích je jmenování generálních i ostatních státních zástupců regulováno příslušnými zemskými předpisy, přičemž ty se mohou v této otázce podstatně lišit. V některých zemích jsou státní zástupci jmenováni příslušnými zemskými ministry spravedlnosti, v jiných předsedou zemské vlády, případně zemskou vládou jako takovou (např. v Severním Porýní-Vestfálsku). Státní zástupci jsou **jmenováni na dobu neurčitou** – tj. na celou délku služební doby. Jediným omezením v tomto ohledu je stanovená maximální věková hranice pro tuto službu, která v současné době činí 67 let.

⁴⁰ Tyto specializované úřady státního zastupitelství působí v Bavorsku, Dolním Sasku, Severním Porýní-Vestfálsku, Hesensku, Porýní-Falc, Durynsku, Šlesvicku-Holštýnsku či Bádensku-Württembersku

⁴¹ Schmidt, H.: *Státní zastupitelství v Německu*. Státní zastupitelství č. 4/2012, s. 27

Jakožto úředníci ve službách státu jsou státní zástupci na všech úrovních chráněni před svévolným a neodůvodněným propuštěním. To znamená, že mohou být **zbaveni úřadu** (odvoláni) pouze v případech vážného provinění proti profesní disciplíně, a to jen na základě řádného kárného řízení vedeného příslušným Ministerstvem spravedlnosti. Navzdory tomu, že výběr generálního státního zástupce je často ovlivněn politickými důvody a i z tohoto důvodu je na uvedenou funkci často pohlíženo jako na funkci politickou, v Německu postupně převažuje názor, že i generální státní zástupce by měl požívat stejné ochrany jako státní úředník. Nicméně, v některých spolkových zemích je generální státní zástupce i nadále považován za osobu podřízenou ministru spravedlnosti, jímž může být kdykoliv odvolán. Pozice státního úředníka vedle toho *de iure* zaniká v případě pravomocného odsouzení k trestu odnětí svobody na dobu delší než jeden rok (viz zákon o spolkových úřednících státu – *Bundesbeamtenengesetz*).

Pravomoci státního zastupitelství

V SRN má státní zastupitelství v zásadě **čtyři hlavní funkce**: 1) vede vyšetřování trestných činů v přípravném řízení; 2) podává obžalobu v případě dostatečného zjištění skutkového stavu; 3) zastupuje stát v řízení před soudem a 3) odpovídá za výkon rozsudku trestního soudu. Výjimečně, pokud není explicitně pověřen jiný orgán, se zabývá i některými správními delikty.

V rámci vyšetřování je státní zastupitelství oprávněno vyžadovat informace nebo jinou formu pomoci od ostatních orgánů či osob, které se podílejí na vyšetřování (zejména policejních orgánů). Ti jsou povinni žádostem či pokynům úřadu státního zástupce vyhovět (viz § 161 odst. 1 StPO).

Pokud má státní zástupce důvodné podezření, že došlo ke spáchání postihnutelného trestného činu, je ze zákona povinen jednat (viz § 152 odst. 2 StPO). V případě pochybností ohledně předložených důkazů či protiprávnosti předmětného jednání, mohou státní zástupci bez automatického zahájení vyšetřování případ nejprve neformálně posoudit na základě tzv. počátečního podezření (*Anfangsverdacht*). Státní zástupce je povinen obžalovat a stíhat každého podezřelého, je-li tu dostatečné podezření pro zahájení soudního řízení a zároveň je pravděpodobné, že na jeho základě bude podezřelý uznán vinným. Státní zástupce může

přípravné trestní řízení v odůvodněných případech i zastavit (např. pokud se jedná o méně závažný trestný čin a chybí veřejný zájem na dalším stíhání).

Po zahájení hlavního líčení před soudem státní zástupce přečte obžalobu. Při dokazování má mimo jiné právo klást obžalovanému či svědkům otázky, případně právo požádat o provedení dalšího důkazu. Na závěr jednání přednese svou závěrečnou řeč, ve které zhodnotí skutkový a právní stav. Poté buď navrhne obžalovaného odsoudit a uložit mu určitý trest nebo navrhne zproštění viny.

POLSKO

Právní zakotvení státního zastupitelství

Právní úprava veřejné žaloby v Polsku je obsažena zejména v zákoně o prokuratuře,⁴² některá ustanovení týkající se této oblasti jsou rovněž zahrnuta v zákonu o trestním řízení.⁴³

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Generální prokurátor je podle čl. 10a odst. 1 zákona jmenován prezidentem. Prezident jmenuje jednoho ze dvou možných kandidátů, kteří jsou mu navrženi Národní soudní radou a Národní prokurátorskou radou, což jsou samosprávné orgány soudců a prokurátorů. Prezident musí jmenovat nastupujícího Generálního prokurátora nejpozději tři měsíce před uplynutím funkčního období stávajícího Generálního prokurátora nebo do tří měsíců od zániku jeho funkce. Funkční období Generálního prokurátora trvá šest let, přičemž nemůže být pro tutéž osobu obnoveno. Po uplynutí funkčního období může vykonávat své povinnosti do doby jmenování nového Generálního prokurátora. Zajímavostí je bezesporu právo Generálního prokurátora odejít do penze nezávisle na věku po uplynutí funkčního období. Funkce generálního prokurátora zaniká v případě jeho smrti či odvolání. Generálního prokurátora prezident republiky odvolá v případě že se Generální prokurátor zřekl funkce, stal se zdravotně nezpůsobilým k výkonu funkce, byl pravomocně odsouzen za spáchání trestného činu či předložil nepravdivé lustrační osvědčení, jehož nepravdivost byla pravomocně potvrzena soudem nebo mu byl udělen disciplinární trest podle čl. 67 odst. 1 body 2-5. V případě zdravotní nezpůsobilosti navrhuje odvolání Generálního prokurátora Předseda Rady ministrů (tj. premiér) či předseda Národní prokurátorské rady. Výkon kontroly nad Generálním prokurátorem vykonává vláda, tedy Rada ministrů, popř. Sejm.

⁴² Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, Tekst ujednolicony na 16.12.2011 r.

⁴³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego. Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555

Podle čl. 10e předkládá Generální prokurátor každoroční zprávu o činnosti prokuratury. Předseda Rady ministrů má podle čl. 10e odst. 3 právo, nehledě na každoroční zpravodajskou zprávu, vyžádat si informace od Generálního prokurátora, které souvisí se ochranou práva a stíháním trestných činů. Tato zpráva se však nesmí týkat postupu v konkrétních případech. Předseda Rady ministrů může zprávu odmítnout či přijmout. Pokud ji odmítne, může předseda Rady ministrů podle čl. 10e odst. 6 navrhnout Sejmu odvolání Generálního prokurátora před uplynutím funkčního období. Návrh je přijat pokud pro něj hlasují dvě třetiny poslanců z alespoň poloviny přítomných.

Předseda Rady ministrů může rovněž navrhnout Sejmu odvolání Generálního advokáta podle čl. 10f odst. 1 pokud se zpronevěřil slibu, který skládal při nástupu do funkce. I v tomto případě je vyžadován souhlas dvou třetin poslanců z alespoň poloviny přítomných.

Struktura státního zastupitelství

Podle čl. 1 zák. o prokuratuře vykonává funkci veřejné žaloby v Polské republice prokuratura, která se sestává z Generálního prokurátora a jemu podřízených prokurátorů vojenských i všeobecných prokuratur a prokurátorů působících při Institutu paměti národa. Podle čl. 1 odst. 2 je Generální Prokurátor vrcholným orgánem prokuratury; jsou mu tak podřízeny všechny tři složky prokuratury. Prokurátoři se podle čl. 6 zákona o prokuratuře člení do tří skupin – prokurátoři všeobecných prokuratur jsou prokurátoři Generální prokuratury, prokurátoři odvolací prokuratury, oblastní prokurátoři a místní prokurátoři. Prokurátoři vojenských prokuratur jsou prokurátoři Vrchní vojenské prokuratury, prokurátoři oblastních vojenských prokuratur a prokurátoři posádkových vojenských prokuratur. Prokurátoři Institutu paměti národa – Komise stíhání zločinů proti polskému národu jsou prokurátoři Hlavní komise stíhání zločinů proti Polskému národu, prokurátoři oblastních komisí stíhání zločinů proti polskému národu a prokurátoři Lustrační kanceláře či prokurátoři oblastních lustračních kanceláří. V Polsku tak existují čtyři hierarchické stupně prokuratury – generální prokuratura, odvolací prokuratura, oblastní prokuratura a místní prokuratura.

Systém řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Prokurátoři jsou povinni při výkonu svých pravomocí postupovat v souladu se zákonem a zásadami rovnosti a nestrannosti. S funkcí prokurátora je podle čl. 44 odst. 3 a 4 neslučitelné členství v politických stranách či výkon mandátu poslance, senátora a radního. Neslučitelný je

rovněž výkon dalšího zaměstnání, kromě vědecké a pedagogické činnosti. Prokurátor nesmí vykonávat činnost, která by mohla být překážkou plnění povinností prokuratury nebo by mohla ohrozit jeho nestrannost či vážnost úřadu prokuratury. Při výkonu činností stanovených v právních předpisech je prokurátor nezávislý s výjimkou případů stanovených v 8 odst. 2 a čl. 8a a 8b. Podle čl. 8 odst. 2 má prokurátor povinnost řídit se příkazy, pokyny a směrnicemi nadřízeného prokurátora. Příkazy pokyny a směrnice se však nesmí týkat samotného obsahu procesního úkonu. To znamená, že nadřízený prokurátor nemůže přikázat provést či neprovést úkony, které mají podstatný vliv na proces či na postavení stran (tj. podání obžaloby, zastavení řízení apod. Je však možné uložit pokyn, který se týká běhu a rozsahu řízení.⁴⁴ Podle čl. 8a může přímý nadřízený prokurátor svým písemným rozhodnutím změnit či zrušit rozhodnutí podřízeného prokurátora, přičemž toto rozhodnutí se vkládá do spisu. Podle čl. 8b odst.1 může pověřit podřízené prokurátory činností, která spadá do jeho působnosti, kromě případů, kdy je to zákonem zakázáno. Podle čl. 8b odst. 2 může nadřízený prokurátor odebrat věc podřízenému prokurátorovi, ledaže je to zákonem zakázáno.

RAKOUSKO:

Právní zakotvení státního zastupitelství

Základem fungování státního zastupitelství v Rakousku je jeho ústavněprávní zakotvení v čl. 90a rakouské ústavy (*Bundes-Verfassungsgesetz*)⁴⁵. Po dlouhou dobu v rakouském právním systému ústavněprávní zachycení institutu státního zastupitelství zcela chybělo. Ke změně došlo až přijetím ústavního zákona BGBl I 2/2008⁴⁶, který s účinností od 1. ledna 2008 do rakouské ústavy zavedl čl. 90a. Ten stanoví, že státní zástupci jsou orgány soudnictví. V řízení o jednáních, za něž hrozí uložení trestu soudem, zastávají vyšetřovací a obžalovací funkci. Pravidla o jejich vázanosti pokyny jim nadřízených orgánů blíže upravuje spolkový zákon⁴⁷.

⁴⁴ Palovský T. Prokuratura v Polsku. Státní zastupitelství. 4/2012. str. 14

⁴⁵ Bundeskanzleramt: Bundes-Verfassungsgesetz, text dostupný z:

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>

⁴⁶ Bundeskanzleramt: Änderung des Bundes-Verfassungsgesetzes und Erlassung eines

Ersten Bundesverfassungsrechtsbereinigungsgesetzes, text dostupný z:

http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2008_I_2/BGBLA_2008_I_2.pdf

⁴⁷ § 90a Bundes-Verfassungsgesetz: Staatsanwälte sind Organe der Gerichtsbarkeit. In Verfahren wegen mit gerichtlicher Strafe bedrohter Handlungen nehmen sie Ermittlungs- und Anklagefunktionen wahr. Durch Bundesgesetz werden die näheren Regelungen über ihre Bindung an die Weisungen der ihnen vorgesetzten Organe getroffen

Vlastní úprava struktury a fungování systému státního zastupitelství je obsažena v několika právních předpisech. Především jde o zákon o státním zastupitelství (*Staatsanwaltschaftsgesetz, StAG*)⁴⁸, ve znění pozdějších předpisů, který doplňuje právní úprava obsažená v zákoně o služebním poměru soudců a státních zástupců (*Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz, RStDG*)⁴⁹, ve znění pozdějších předpisů. Zásadní roli ve vymezení činnosti a pravomocí státních zástupců má pak také rakouský trestní řád (*Strafprozeßordnung, StPO*)⁵⁰, ve znění pozdějších předpisů.

Struktura státního zastupitelství

Strukturu rakouského státního zastupitelství upravuje zákon o státním zastupitelství v ustanovení § 2 an. Základní princip rakouské úpravy spočívá v přiřazení každému stupni soudní soustavy stupeň struktury státního zastupitelství. Tak na úrovni zemských soudů působí státní zastupitelství (*Staatsanwaltschaft*), u vrchních zemských soudů vrchní státní zastupitelství (*Oberstaatsanwaltschaft*) a u nejvyššího soudu generální prokuratura (*General Prokuratur*). Státní zastupitelství jsou podřízena vrchním státním zastupitelstvím a toto vrchní zastupitelství je spolu s generální prokuraturou bezprostředně podřízeno ministerstvu spravedlnosti a je vázáno jeho pokyny. Mezi vrchními státními zastupitelstvími a generální prokuraturou neexistuje vztah nadřízenosti a podřízenosti, naopak stojí na stejné úrovni. V čele všech stupňů státního zastupitelství stojí vedoucí státního zastupitelství (*Leiter*). Ten zastupuje svůj úřad navenek, dohlíží na činnost mu podřízených orgánů a v případě potřeby jim uděluje pokyny.

Zvláštní struktury v rámci státního zastupitelství

Zvláštní postavení v rámci struktury rakouského státního zastupitelství má Centrální státní zastupitelství pro stíhání hospodářské kriminality a korupce (*Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption*), jehož právní úprava byla zavedena do § 2a zákona o státním zastupitelstvím s účinností od 1. ledna 2009. Podle tohoto ustanovení je antikorupční státní zastupitelství zřízeno v rámci vrchního státního zastupitelství ve Vídni za několika základními účely. Jde především o účinné stíhání hospodářské kriminality, korupce a ostatních trestných činů páchaných vytvářením nebo podporou

⁴⁸ Bundeskanzleramt: Staatsanwaltschaftsgesetz, text dostupný z:

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000842>

⁴⁹ Bundeskanzleramt: Staatsanwaltschaftsdienstgesetz, text dostupný z:

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008187>

zakázaných uskupení, komplexní vedení trestního řízení proti hospodářským trestným činům a proti zneužívání pravomocí veřejného činitele, plnění centrální role v oblasti právní pomoci a spolupráce s kompetentními institucemi EU, jakož i soudními orgány ostatních členských zemí EU v této oblasti trestné činnosti. Působnost zvláštního antikorupčního státního zastupitelství se vztahuje na území celého Spolku. Při výkonu svých pravomocí má antikorupční zastupitelství informační povinnost vůči vrchnímu státnímu zastupitelství ve Vídni. Na konci dubna každého roku podává antikorupční zastupitelství ministerstvu spravedlnosti zprávu o uplynulém kalendářním roce a o v něm projednávaných případech.

Na nejnižší úrovni okresních soudů působí tzv. zastupitelské úřady státu (*Staatsanwaltschaftliche Organe bei den Bezirksgerichten*), jejichž právní úprava je obsažena v § 4 zákona o státním zastupitelství. Tyto úřady však nejsou uváděny jako součást struktury státního zastupitelství. Působí zde okresní žalobci (*Bezirksanwalt*), což jsou odborně, ne však akademicky vzdělaní pracovníci. Jejich působení umožňuje věcná příslušnost okresních soudů, neboť ty jsou příslušné k řízení o trestných činech, za něž pachateli hrozí peněžitý trest nebo trest odnětí svobody nepřevyšující jeden rok. Okresní žalobci podléhají doзору a vedení státních zástupců působících u zemských soudů.⁵¹

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Způsob jmenování jednotlivých státních zástupců upravuje zákon o služebním poměru soudců a státních zástupců. Systematika tohoto zákona je postavena na podrobné úpravě podmínek a způsobu jmenování soudců s tím, že tato ustanovení se až na určité výjimky vztahují také na podmínky jmenování státních zástupců. Tato obecná úprava je doplněna částí čtvrtou zákona, která zakotvuje odlišnosti a výjimky z pravidel určených pro soudce rakouských soudů. Čl. IIa zákona o služebním poměru soudců a státních zástupců stanoví, že státní zástupci jsou těmi orgány, o nichž hovoří čl. 90a rakouské ústavy (viz výše). Jestliže zákon o služebním poměru soudců a státních zástupců nebo jiná zákonná ustanovení o službě nestanoví něco jiného, vztahují se ustanovení tohoto zákona týkající se postavení soudců také na státní zástupce, a to kromě zákonem přímo stanovených výjimek.

⁵⁰ Bundeskanzleramt: Strafprozeßordnung, text dostupný z:

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002326>

⁵¹ HORKÁ, Kateřina. Státní zastupitelství v Rakousku. *Státní zastupitelství*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 4, 20-24

Zákon o služebním poměru soudců a státních zástupců stanoví, že státním zástupcem může být jmenována pouze ta osoba, která splňuje podmínky jmenování soudcem podle § 26 a vykonala minimálně jednoletou praxi. Toto ustanovení tak odkazuje na podmínky výkonu funkce, které jsou kladeny na rakouské soudce. Podle § 26 jde o splnění podmínek přijetí k soudcovské přípravné službě, složení soudcovské zkoušky a absolvování celkově čtyřleté právní praxe, přičemž minimálně jeden rok musí být absolvován v rámci soudcovské přípravné služby. Podle § 174 odst. 2 zákona o služebním poměru soudců a státních zástupců může být uchazeči o funkci státního zástupce prominuto splnění podmínky jednoleté soudní praxe, jestliže není k dispozici žádný jiný vhodný uchazeč, splňující všechny podmínky.

Vlastní způsob výběru vhodného kandidáta na funkci státního zástupce upravuje zákon o služebním poměru soudců a státních zástupců v § 174 an. Podle této úpravy musí být za účelem obsazení volných pozic státních zástupců vždy vypsáno výběrové řízení. To musí vždy obsahovat informaci o tom, jaké místo v rámci systému státního zastupitelství je obsazováno a také informaci o tom, že uchazeč musí splňovat zákonné podmínky jmenování státním zástupcem. Výběrové řízení se musí konat nejvíce tři měsíce před, nejpozději ale během jednoho měsíce poté, co se pozice státního zástupce uvolní. Informace o vypsání výběrového řízení musí být vždy uvedena v úředním věstníku vídeňského deníku (*Wiener Zeitung*) a mimo to má být zveřejněna také jinými vhodnými způsoby. Pro podání žádosti uchazečů o takovou pozici se stanoví v rámci výběrového řízení lhůta, která však nesmí být kratší než jeden měsíc.

Žádosti uchazečů o pozice státních zástupců musí být doručeny těm orgánům (tedy státním zastupitelstvím), které volnou pozici vypsaly. Ty pak předají tuto žádost k odbornému posouzení jeho způsobilosti zvláštní personální komisi ustavené podle zákona o služebním poměru soudců a státních zástupců. Tyto komise jsou zřizovány při generální prokuratuře a při vrchních státních zastupitelstvích a podle § 180 odst. 1 je jejich úkolem vyhodnocovat přihlášky doručené do výběrového řízení, a na základě ústního pohovoru s uchazečem zjišťovat jeho osobní kvality. Každá z těchto personálních komisí je čtyřčlenná a její členové musí sami splňovat podmínky pro možné jmenování státním zástupcem. Na základě provedených šetření a zohlednění výsledků podá komise ministerstvu spravedlnosti návrh na jmenování příslušné osoby státním zástupcem. Právo jmenování státních zástupců má spolkový prezident, který pro většinu míst státních zástupců delegoval toto právo na spolkového ministra spravedlnosti.

Vztah k ostatním relevantním orgánům

Jak již bylo řečeno výše, rakouská ústava definuje státní zástupce jako orgány soudnictví. Zákon o státním zastupitelství v § 1 stanoví, že státní zastupitelství jsou povolána k plnění zákonem stanovených úkolů k ochraně zájmů státu při výkonu soudní pravomoci, zejména v oblasti trestního práva. Při plnění svých úkolů jsou na soudech nezávislá. V rámci struktury rakouského státního zastupitelství existují mezi jednotlivými stupni zastupitelství vztahy nadřízenosti a podřízenosti, přičemž zvláštní postavení má Generální prokuratura, která stojí mimo tuto strukturu a nevykonává dohled nad vrchními státními zastupitelstvími. Generální prokuratura, jakož i vrchní státní zastupitelství jsou při výkonu svých pravomocí podřízeny ministerstvu spravedlnosti (§2 odst. 1 zákona o státním zastupitelství). Právní úprava tak výslovně zakotvuje pouze vztah státních zastupitelství k ministerstvu spravedlnosti a to v části páté zákona o státním zastupitelství. Podle této úpravy náleží ministru spravedlnosti ukládat pokyny, a to vrchnímu státnímu zastupitelství. Pokyny ministra spravedlnosti k vyřízení věci v konkrétním řízení jsou udělovány písemně a jsou odůvodněny. Ministr spravedlnosti přitom každoročně informuje národní i spolkovou radu o pokynech, které udělil vrchnímu státnímu zastupitelství.

Systém řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Jak již bylo zmíněno výše, úvodní paragraf zákona o státním zastupitelství stanoví, že státní zastupitelství jsou při výkonu svých pravomocí nezávislá na soudech. Podle právní úpravy obsažené v dalších ustanoveních zákona jsou státní zastupitelství podřízena vrchnímu státnímu zastupitelství a tato vrchní zastupitelství, stejně jako generální prokuratura, ministerstvu spravedlnosti, přičemž jsou všechny stupně státního zastupitelství vázány pokyny těchto nadřízených orgánů. V čele jednotlivých stupňů státního zastupitelství stojí vždy vedoucí, který dohlíží na činnost mu podléhajících orgánů a v případě potřeby jim uděluje pokyny. Vedoucí státního zastupitelství je v jednotlivých případech oprávněn převzít od jemu podléhajícího zastupitelství výkon jednotlivých úkonů nebo ze závažných důvodů převést jejich výkon na jiné než podle zákona příslušné státní zastupitelství.

Část pátá zákona o státním zastupitelství upravuje v § 29 an. způsob, jakým je v rámci státního zastupitelství řízena práce jednotlivých stupňů soustavy státního zastupitelství a komu v jejím rámci náleží právo udělovat pokyny (*Weisungsrecht*). Podle těchto ustanovení mají být pokyny v řízení o věci projednávané státním zastupitelstvím udělovány písemně a

musí být vždy odůvodněny. Jestliže to z vážných důvodů není možné, mohou být tyto pokyny uděleny také ústně, za splnění předpokladu, že bez zbytečného odkladu budou doplněny písemně. Jestliže státní zástupce považuje mu udělený pokyn za protiprávní, oznámí tuto skutečnost svému nadřízenému a pokud zde není nebezpečí z prodlení, nemusí uděleného pokynu dbát.

Právo dozoru (*Aufsichtsrecht*) je upraveno částí sedmou zákona. Vrchní státní zastupitelství při realizaci svých dozorových práv vhodnými prostředky prověřuje práci mu podřízených státních zastupitelstev. Proti způsobu výkonu funkce státního zástupce může každý jemu nadřízený orgán podat stížnost (*Aufsichtsbeschwerden*). Ta stížnost, která není zjevně neopodstatněná, je doručena dotčenému státnímu zástupci, který má povinnost během stanovené lhůty odstranit vytýkané obtíže, popř. informovat o překážkách, pro které jejich odstranění není možné.

Pravomoci státního zastupitelství

Podle výše zmiňovaného ústavního zakotvení zastávají státní zastupitelství v trestních řízeních obžalovací a vyšetřovací funkci. Toto obecné základní vymezení je východiskem pro vymezení pravomoci státních zástupců v rakouském trestním systému. Zákonně zakotvení pravomocí a oblasti působnosti státních zastupitelství v trestních věcech upravuje trestní řád v § 19 an. Podle zde obsažené právní úpravy státní zastupitelství vede přípravné řízení a vyšetřování, pouze státnímu zastupitelství přísluší pravomoc podat veřejnou žalobu. Státní zastupitelství rozhoduje, zda proti konkrétní osobě podat žalobu, zda upustit od trestní stíhání nebo zda řízení zcela zastavit. Podle tohoto zákona je státní zastupitelství příslušné také k vyřízení dožádaní o poskytnutí právní pomoci ze strany vnitrostátních i zahraničních soudních orgánů.

Zákon dále v dalších ustanoveních definuje pravomoci jednotlivých stupňů soustavy státního zastupitelství. Podle § 21 trestního řádu se vrchní státní zastupitelství podílí na všech trestních řízeních před vrchním zemským soudem a účastní se všech jednání před ním probíhajících. Vrchní státní zastupitelství má také ve své pravomoci dohled nad státními zastupitelstvími a může se přímo podílet na všech jeho řízeních. Generální prokuratura se pak podílí na všech trestních řízeních probíhajících před rakouským Nejvyšším soudem. Nevystupuje však jako orgán oprávněný podat žalobu, zastupuje zájmy státu při výkonu soudní pravomoci.

Rakouská právní úprava přiznává státním zástupcům také některé pravomoci v oblasti civilního práva, jde však pouze o dílčí oprávnění, zejména v oblasti rodinného práva. Státní zástupce tak může popřít manželský původ dítěte, resp. popřít otcovství poté, co tak neučinil otec ve lhůtě jednoho roku po narození dítěte, pokud domnělý otec dítěte zemřel nebo pokud je jeho pobyt neznámý. Státní zástupce tak může jednat jen v zájmu dítěte nebo ve veřejném zájmu. Státní zástupce může také vznést žalobu na neplatnost manželství, a to v případě, kdy manželství bylo uzavřeno pouze k získání manželova příjmení nebo státní příslušnosti jednoho z manželů, aniž by zde bylo založeno manželské soužití. Státní zástupce má také výlučnou pravomoc k podání žaloby na neplatnost manželství v případě, kdy manželství již skončilo podle § 28 rakouského zákona o manželství (*Ehegesetz*).

SLOVENSKO:

Právní zakotvení státního zastupitelství

Základ právní úpravy prokuratury na Slovensku je obsažen v osmé hlavě, první oddíl zákona č. 460/1992 Zb., *Ústava Slovenskej republiky* (dále jako ústava). Prokuratura není ústavou řazena mezi orgány moci zákonodárné, výkonné nebo soudní, ale je jí věnována samostatná hlava ústavy. Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu k ústavě (parlamentní tisk č. 24)⁵² vyplývá, že „*Prokuratúra, vychádzajúc z princípov ústavnosti a zvrchovanosti zákona i priority súdnej ochrany ústavných práv a slobôd občanov, je organickým článkom sústavy právnych záruk zákonnosti v demokratickom právnom štáte. Na ochrane záujmov štátu, ako aj práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb sa podieľa pôsobením pri uplatňovaní právnej zodpovednosti a zabezpečovaní nápravy nezákonnosti. Nenahrádza orgány výkonnej ani súdnej moci. V záujme toho, aby sa presne vymedzilo postavenie a pôsobnosť prokuratúry, je žiadúce, aby ich vymedzila priamo Ústava. ... Vzhľadom na svoju pôsobnosť prokuratúra nemôže byť súčasťou súdov, ani niektorého z orgánov štátnej správy.*“. Z uvedeného lze dovodit, že prokuratura je na Slovensku považována za orgán *sui generis*. Konkrétně ústava upravuje, že prokuratura Slovenské republiky chrání práva a zákonem chráněné zájmy fyzických a právnických osob a státu (čl. 149 ústavy). Ústava konstruuje prokuraturu jako univerzální orgán ochrany práva, jenž koná ve veřejném zájmu. Ústavně je upraven také základ struktury prokuratury, a to prostřednictvím čl. 150, podle něhož je v jejím čele generální prokurátor, jenž je jmenován a odvoláván prezidentem Slovenské republiky, a to na základě návrhu Národní rady Slovenské republiky (dále jako NR

⁵² Parlamentní tisk č. 24, text dostupný z: <http://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=75408>

SR). Podrobnosti o jmenování a odvolávání, právech a povinnostech prokurátorů a organizaci prokuratury podle čl. 151 ústavy stanovuje zákon.

Pro úplnost je nezbytné uvést, že ústava ani jiný právní předpis nestanovuje, že prokuratura je považována za nezávislý orgán. Uvedené potvrdil i Ústavní soud (dále jako ÚS) ve svém nálezu Pl. ÚS 17/96⁵³, v rámci kterého uvedl, že „*Ústavodarca nezávislosť prisúdil len určitým orgánom a výslovne to ustanovil v ústave. U orgánov, kde nezávislosť nechce priznať, v ústave ju neuvádza. Odporovalo by ústave priznať ju prokuratúre obyčajným zákonom*“.

Zákonem, jenž upravuje postavení a působnost prokuratury a generálního prokurátora, působnost ostatních prokurátorů, jakož i organizaci a řízení prokuratury je zákon č. 153/2001 Z.z., o prokuratúre (dále jako ZP). Problematikou postavení prokurátorů, jejich práv a povinností, vzniku, změny a zániku služebního poměru a nároky z něho vyplývající, odpovědnostní vztahy, disciplinární jednání a samosprávu prokurátorů upravuje zákon č. 154/2001 Z.z., o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry (dále jako zákon o ZPPČ).

Struktura státního zastupitelství

Podle § 2 ZP je prokuratura samostatná hierarchicky uspořádaná jednotná soustava státních orgánů v čele s generálním prokurátorem, ve které působí prokurátoři ve vztazích podřízenosti a nadřízenosti. Struktura prokuratury je upravena prostřednictvím § 38 a násl. ZP. Je tvořena těmito státními orgány: generální prokuraturoou, jejíž součástí s působností pro celém území Slovenska je také Úřad speciální prokuratury; krajskými prokuraturoami; okresními prokuraturoami.

Generální prokuratura sídlí v Bratislavě, sídla a územní obvody ostatních prokuraturo se shodují se sídly a územními obvody příslušných soudů, v případě, že zákon nestanoví jinak. Krajská prokuratura je nadřízený orgán okresních prokuraturo, které patří do její územní působnosti (§ 42 ZP). Na Slovensku je osm krajských prokuraturo. Na nejnižším stupni soustavy prokuratury je zařazena okresní prokuratura (§ 43 ZP). Na Slovensku je 54 okresních prokuraturo.

Příslušnost prokurátorů upravuje § 46 ZP, podle kterého je pro řízení před nejvyšším soudem příslušný generální prokurátor nebo prokurátoři generální prokuratury. Pro řízení před

⁵³ Nález Pl. ÚS 17/96, text dostupný z: http://www.concourt.sk/rozhod.do?urlpage=dokument&id_spisu=17118

Specializovaným trestním soudem je příslušný speciální prokurátor nebo prokurátor Úřadu speciální prokuratury. Pro řízení před krajským soudem je příslušný krajský prokurátor nebo prokurátor krajské prokuratury a pro řízení před okresním soudem je příslušný okresní prokurátor a v rozsahu ním určeném také jemu podřízený prokurátoři. Věcná a místní příslušnost je určována podle příslušnosti soudů.

Zvláštní struktury v rámci státního zastupitelství

Zvláštní postavení má na Slovensku Úřad speciální prokuratury (dále jako ÚSP), jenž je součástí generální prokuratury s působností pro celé území republiky. Právní úprava tohoto ÚSP je obsažena v § 55b až § 55m ZP. Generálnímu prokurátorovi náleží povinnost jednou za rok předkládat NR SR zprávu o činnosti ÚSP, jež je součástí zprávy o činnosti prokuratury. V čele ÚSP je speciální prokurátor, prostřednictvím kterého generální prokurátor řídí jeho činnost. Speciální prokurátor je současně náměstkem generálního prokurátora, jemuž odpovídá za výkon své funkce.

Způsob jmenování a odvolávání funkcionářů

Problematika jmenování prokurátorů je na Slovensku upravena v § 6 a násl. ZPPČ. Prokurátor vykonává svoji funkci ve služebním poměru, jenž vzniká jeho jmenováním do funkce. Ke jmenování do funkce je nezbytné státní občanství Slovenské republiky, minimální věk 25 let, vysokoškolské právnické vzdělání, plná způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost a morální vlastnosti, které dávají záruku, že funkce prokurátora bude řádně vykonávat, znalost státního jazyka, trvalý pobyt na území Slovenska, složení odborné justiční zkoušky (nebo advokátní nebo notářské zkoušky), nebýt členem politické strany nebo politického hnutí a vyjádřit souhlas se jmenováním do funkce. Prokurátor je jmenován generálním prokurátorem bez časového omezení na určenou prokuraturu, a to na základě výběrového řízení. Podmínky výběrového řízení nejsou obsaženy v současné době účinném zákoně. Právo prokurátora vykonávat funkci vzniká dnem složení slibu uvedeného v § 8 odst. 3 ZPPČ.

Co se týká odvolávání z funkce prokurátora, může tak učinit pouze generální prokurátor, a to v případě splnění zákonem stanovených podmínek, které jsou dvojí povahy, a to podmínky, při jejichž splnění generální prokurátor odvolá prokurátora z funkce obligatorně, jako například ztráta státního občanství nebo podmínky, u kterých generální prokurátor může prokurátora z funkce odvolat, jako například dosažení věku 65 let. Služební poměr prokurátora zanikne dnem doručení rozhodnutí generálního prokurátora o odvolání z funkce, jež musí být prokurátorovi doručeno do vlastních rukou.

Jmenování a odvolávání generálního prokurátora probíhá již výše zmiňovaným způsobem, tzn. je jmenován a odvoláván prezidentem Slovenské republiky, a to na návrh NR SR (§ 7 odst. 2 ZP). Funkční období je limitováno na dobu sedmi let, přičemž začíná plynout od okamžiku jeho jmenování. Zákon neumožňuje opakovaný výkon této funkce. Generálním prokurátorem se může stát pouze prokurátor, jenž dosáhl věku nejméně 40 let, minimálně pět let vykonával justiční praxi (praxe prokurátora, soudce nebo advokáta) a s výkonem této funkce souhlasí. Generální prokurátor skládá slib do rukou prezidenta republiky, čímž se ujímá výkonu této funkce. Generální prokurátor má při výkonu své funkce postavení vedoucího ústředního státního orgánu. Výkon funkce generálního prokurátora končí uplynutím jeho funkčního období, vzdáním se funkce, odvoláním z funkce, smrtí nebo prohlášením za mrtvého. Zákon o prokuratuře v § 8 odst. 3 stanovuje taxativní důvody, na základě kterých může být NR SR prezidentovi navrženo odvolání generálního prokurátora. Jedná se například o případy, kdy generální prokurátor ztratil státní občanství Slovenské republiky, byl právoplatně soudem odsouzen za trestný čin, stal se členem politické strany nebo politického hnutí, začal vykonávat funkci nebo činnost neslučitelnou s výkonem své funkce prokurátora nebo byl v disciplinárním řízení právoplatně uznán vinným za spáchání disciplinárního provinění a bylo mu uloženo opatření spočívající v odvolání z funkce generálního prokurátora nebo zbavení výkonu funkce prokurátora. V případě, že generální prokurátor z různých důvodů nevykonává svoji funkci, jeho pravomoci vykonává jeho první náměstek, jenž musí splňovat identické podmínky jako generální prokurátor (věk 40 let, 5 let praxe a souhlas se jmenováním) (§ 9 ZP). Jmenuje a odvolává ho generální prokurátor.

Problematika jmenování do funkce speciálního prokurátora, jakož i její zánik, je upravena prostřednictvím § 24a až § 24e ZPPČ. Speciální prokurátor je volen NR SR na období sedmi let, a to podle na základě návrhu generálního prokurátora na základě výběrového řízení, jež je uskutečňováno podle § 20 a § 21 ZPPČ. Výběrové řízení je vyhlašováno generálním prokurátorem, a to nejméně deset dnů před jeho uskutečněním. Výběrová komise se skládá z předsedy a dalších čtyř členů – prokurátorů, které jmenuje a odvolává generální prokurátor na návrh rady prokurátorů. Svého předsedu si volí členové komise. Výsledek výběrového řízení předloží komise k rozhodnutí generálnímu prokurátorovi. Zákon nepřipouští opakování výkonu této funkce. Ve výběrovém řízení se o uvedené funkce může ucházet prokurátor generální prokuratury, prokurátor jiné prokuratury v případě, že splňuje stanovené podmínky a státní občan Slovenské republiky, jenž splňuje podmínky pro jmenování do funkce

prokurátora. Jedná se o podmínky již výše uvedené v § 6 ZPPČ. Co se týká dalších prokurátorů ÚSP, jmenuje je do funkce generální prokurátor, a to na základě výběrového řízení (výše popsaného) na návrh speciálního prokurátora a po předchozím souhlasu rady prokurátorů. Prokurátorem ÚSP může být jmenován pouze prokurátor generální prokuratury. Zákon dále upravuje zánik oprávnění vykonávat funkci v ÚSP, jež nastává uplynutím funkčního období, odvoláním nebo uvolněním z funkce v ÚSP nebo zánikem služebního poměru prokurátora (§ 24c ZPPČ). K odvolání může dojít pouze na základě důvodů stanovených v § 24d ZPPČ. Jako příklad lze uvést právoplatné rozhodnutí disciplinární komise o odvolání z funkce vedoucího prokurátora nebo o přeložení prokurátora.

System řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Jak již bylo výše zmíněno, prokuratura na Slovensku je považována za samostatný státní orgán, přičemž ji ústava nevymezila jako nezávislý orgán. Generální prokuratura je podle § 40 odst. 1 ZP ústředním státním orgánem a nejvyšším orgánem prokuratury, jenž je nadřízen ostatním orgánům prokuratury. Pravomoci generální prokuratury jsou stanoveny v § 40 odst. 2 ZP. V čele generální prokuratury je generální prokurátor, jenž přímo nebo prostřednictvím vedoucích prokurátorů, určených prokurátorů nebo zaměstnanců řídí činnost generální prokuratury a ostatních prokuratur. Jak již bylo výše zmíněno, krajská prokuratura je nadřízený orgán okresních prokuratur, které patří do její územní působnosti (§ 42 ZP). V čele krajské prokuratury je krajský prokurátor, který přímo nebo prostřednictvím vedoucích prokurátorů, určených prokurátorů nebo zaměstnanců řídí činnost krajské prokuratury a příslušných podřízených okresních prokuratur, přičemž za svoji činnost odpovídá generálnímu prokurátorovi. V čele okresní prokuratury je okresní prokurátor, jenž přímo nebo prostřednictvím vedoucích prokurátorů, určených prokurátorů nebo zaměstnanců řídí činnost okresní prokuratury. Za svoji činnost odpovídá příslušnému krajskému prokurátorovi a jeho prostřednictvím také generálnímu prokurátorovi.

Problematika možnosti udělování pokynů je na Slovensku upravena v § 6 ZP, jenž stanovuje oprávnění nadřízeného prokurátora vydat podřízenému prokurátorovi pokyn týkající se postupu v řízení a při plnění jeho úkolů a také vykonat úkoly podřízeného prokurátora nebo rozhodnout o jejich vykonání jiným prokurátorem. Zákon v § 54 ZP stanovuje hierarchii pro určení toho, kdo je považován za nadřízeného prokurátora. Pokyn musí být vydán v písemné formě a v zákonem stanovených případech musí být také písemně odůvodněn. Podřízený prokurátor je povinen postupovat podle pokynu, a to až na výjimečné a zákonem upravené

případy. Na základě změny zákona o prokuratuře učiněné v roce 2011 došlo na Slovensku k zavedení zákazu vydávání tzv. negativních pokynů. Podle nové úpravy nadřízený prokurátor již nemůže vydat podřízenému prokurátorovi taxativně stanovené pokyny. Jedná se o pokyn, aby se nezačalo trestní stíhání, nevzeslo obvinění, nebyl podán návrh na vzetí obviněného do vazby, věc byla postoupena k projednání jinému orgánu, zastavilo se trestní stíhání, nepodala se obžaloba nebo řádný nebo mimořádný opravný prostředek v neprospěch obviněného. Důvodová zpráva předmětné novely zákona⁵⁴ uvádí, že *„Z hľadiska monokratickeho usporiadania prokuratúry a z toho vyplývajúcej možnosti priamo riadiť a usmerňovať podriadených prokurátorov nadriadeným prokurátorom sa právna úprava mení v tom význame, že sa výslovne zakazujú negatívne pokyny, t.j. pokyny, ktoré vedú k zastaveniu (skončeniu) konania niektorým zo spôsobov popísaných v nových odsekoch 8 a 9 alebo k nevykonaniu niektorých z úkonov tam uvedených.“*. Uvedené úkony nemůže podle § 6 odst. 10 ZP nadřízený prokurátor uložit podřízenému prokurátorovi, vykonat je sám nebo rozhodnout, že je vykoná jiný podřízený prokurátor. Úkon může vykonat pouze bezprostředně nadřízený prokurátor, jenž je definován v § 53 ZP. Bezprostředně nadřízeným prokurátorem je generální prokurátor v případě, že se jedná o náměstka generálního prokurátora, speciálního prokurátora a krajského prokurátora. Bezprostředně nadřízeným prokurátorem je příslušný vedoucí prokurátor generální prokuratury v případě, že se jedná o zbývající prokurátory generální prokuratury. Příslušný krajský prokurátor je bezprostředně nadřízeným prokurátorem pro prokurátora krajské prokuratury nebo příslušného okresního prokurátora. Příslušný okresní prokurátor je bezprostředně nadřízený pro prokurátora okresní prokuratury. Cílem předmětné změny je zejména posílení procesní nezávislosti prokurátorů.

Pravomoci státního zastupitelství

Problematika pravomocí prokuratury v trestním řízení je obsažena v § 17 ZP, jenž obsahuje demonstrativní výčet těchto pravomocí, přičemž jejich konkrétní rozsah je stanoven jinými právními předpisy, jako je například zákon č. 141/1961 Zb., o trestnom súdnom konaní nebo zákon č. 475/2005 Zb., o výkone trestu odňatia slobody. Prokurátor zejména vykonává dozor nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení, podává obžalobu a dbá na zajištění práv poškozeného. Prokurátor může pověřit asistenta prokurátora k uskutečnění zákonem vyjmenovaných úkonů jako je například účast na vyslychání svědků, rozhodování o soudních poplatcích trestního řízení nebo přípravě rozhodnutí. Prokurátor dále vykonává dozor nad

⁵⁴ Důvodová zpráva k parlamentnímu tisku č. 279, text dostupný z: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=5&CPT=279>

zachováním zákonnosti v místech, kde jsou drženy osoby zbavené osobní svobody nebo osoby, jejichž osobní svoboda je omezená (§ 18 ZP). Jedná se například o místa, kde je vykonávána vazba, trest odnětí svobody, disciplinární tresty vojáků, ochranné léčení, ustavní výchova, atd. Na Slovensku je prokurátorům přiznána také rozsáhlá pravomoc v rámci občanského soudního řízení a v rámci dozoru nad zachováváním zákonnosti orgány veřejné správy.

Působnost generálního prokurátora je stanovena v § 10 a násl. zákona o prokuratuře. Generální prokurátor řídí a kontroluje činnost všech prokuratur. Má pravomoc vydávat služební předpisy, příkazy a pokyny, které jsou závazné pro všechny prokurátory, asistenty prokurátorů a ostatní zaměstnance. Dále mu náleží pravomoc vydávat stanoviska, která jsou závazná pro všechny prokurátory a jejich asistenty (§ 6a ZP). Činí tak v zájmu jednotného uplatňování právního rámce. Předmětná stanoviska vydává na návrh Komise pro vydávání stanovisek, jež se skládá ze šesti členů, přičemž tři jsou jmenováni a odvoláváni generálním prokurátorem a tři ministrem spravedlnosti. Komise je usnášeníschopná v případě přítomnosti minimálně nadpoloviční většiny členů a návrh je schválen alespoň jejími čtyřmi členy. Další pravomoci a povinnosti generálního prokurátora jsou upraveny prostřednictvím § 10 a násl. ZP.

Prostřednictvím zákona č. 220/2011 Z.z., *ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 153/2001 Z.z. o prokuratuře v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony* byly na Slovensku provedeny zásadní změny právní úpravy prokuratury a postavení prokurátorů, jejichž záměrem bylo zlepšení institucionálního fungování prokuratury. Proti některým ustanovením tohoto zákona byl generálním prokurátorem, resp. jeho prvním náměstkem podán návrh k ÚS⁵⁵, jehož záměrem je posouzení souladu dotčených ustanovení s ústavním pořádkem (čl. 125 odst. 1 písm. a) ústavy a § 13 odst. 11 písm. a) ZP). Součástí podání byl také návrh na pozastavení účinnosti některých ustanovení zákona č. 220/2011 Z.z., přičemž z části těmto návrhům ÚS ve svém nálezu PL. ÚS 105/2011⁵⁶ vyhověl. V současné době je možné předpokládat, že v rámci právní úpravy prokuratury a postavení prokurátorů dojde v budoucnu ke změnám vyplývajícím z rozhodnutí ÚS v této věci.

⁵⁵ Podání generálního prokurátora je dostupné na: <http://www.genpro.gov.sk/dokumenty/o-vladnom-navrhu-zakona-ktorym-sa-meni-a-doplna-zakon-c-1532001-z-z-o-prokurature-2c43.html>

⁵⁶ Nález PL. ÚS 105/2011, text dostupný z: <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1277954>

VELKÁ BRITÁNIE:

Státní zastupitelství ve Velké Británii se liší podle jejího územního členění. Každá část má vlastní strukturu státního zastupitelství. V Anglii a Walesu zastává úlohu veřejné žaloby tzv. *Crown Prosecution Service*⁵⁷, ve Skotsku pak tzv. *Crown Office and Procurator Fiscal Service*⁵⁸ a v Severním Irsku tzv. *Public Prosecution Service*⁵⁹. Vzhledem k obsáhlosti daného tématu je tento text zúžen na charakteristiku státního zastupitelství v Anglii a Walesu.

Anglie a Wales

Právní zakotvení státního zastupitelství

Právní úpravu postavení anglického státního zastupitelství obsahuje zákon o stíhání trestné činnosti z roku 1985 – *Prosecution of Offences Act 1985*.⁶⁰ Tímto zákonem bylo založeno státní zastupitelství Koruny (*Crown Prosecution Service - CPS*), jehož úkolem je stíhat trestnou činnost na území Anglie a Walesu.⁶¹ Z pohledu státního zastupitelství je toto území rozčleněno na 13 zeměpisných oblastí, které se dále dělí na celkem 43 okrsků včetně Londýna, který má, jakožto ústředí státního zastupitelství, zvláštní postavení. V každém z okrsků působí jeden vrchní státní zástupce, který řídí a koordinuje průběh trestního stíhání a obžaloby na daném území. Kromě těchto zeměpisných oblastí existuje ještě jakási „virtuální“ 14. jednotka, tzv. *CPS Direct*, která poskytuje nepřetržité služby v oblasti poradenství, a to zejména ve vztahu k policejním orgánům (24-hodinová telefonická služba). Počet oblastí a okrsků, a potažmo také vrchních státních zástupců, může být podle potřeby upravován ředitelem státního zastupitelství, kterému vrchní státní zastupitelství podléhají.

Otázky týkající se činnosti státního zastupitelství v rámci trestního řízení pak upravuje také zákon o trestní justici z roku 2003 – *Criminal Justice Act 2003*.⁶² Činnost jednotlivých státních zástupců je koordinována kodexem státních zástupců – *The Code for Crown Prosecutors*⁶³ z roku 2010 (poslední revize). Jedná se o vnitřní předpis státního zastupitelství vydávaný jeho ředitelem na základě sekce 10 výše zmíněného zákona o stíhání trestné činnosti z roku 1985. Kodex upravuje obecné principy a zásady, kterými by se měli státní zástupci řídit při své každodenní činnosti.

⁵⁷ Webové stránky Crown Prosecution Service jsou dostupné z: <http://www.cps.gov.uk/index.html>

⁵⁸ Webové stránky Crown Office and Procurator Fiscal Service jsou dostupné z: <http://www.crownoffice.gov.uk/>

⁵⁹ Webové stránky Public Prosecution Service jsou dostupné z: <http://www.ppsni.gov.uk/>

⁶⁰ *Prosecution of Offences Act 1985*, text dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1985/23>

⁶¹ Crown Prosecution Service funguje od roku 1986.

⁶² *Criminal Justice Act*, text dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents>

Struktura státního zastupitelství

Jak bylo výše nastíněno, *Crown Prosecution Service* tvoří ředitel státního zastupitelství (*Director of Public Prosecutions*), který řídí a koordinuje jeho činnost, vrchní státní zástupci Koruny (*Chief Crown Prosecutors*), kteří stojí v čele vrchních státních zastupitelství a jsou přímo podřízeni řediteli státního zastupitelství, jim podřízeni státní zástupci (*Prosecutors*) a ostatní zaměstnanci (*staff*) jmenovaní ředitelem státního zastupitelství. Těmito zaměstnanci jsou asistenti (*Paralegals*), kteří pomáhají jednotlivým státním zástupcům v jejich činnosti a úředníci (*Administrators*), kteří zabezpečují celkový chod státního zastupitelství. Ředitel státního zastupitelství může se souhlasem ministerstva financí (*Treasury*) jmenovat tolik zaměstnanců, kolik považuje za potřebné ke kvalitnímu fungování státního zastupitelství. Ředitel státního zastupitelství podléhá Generálnímu prokurátorovi (*Attorney General*), který odpovídá Parlamentu za fungování *Crown Prosecution Service* jako celku.

Generální prokurátor je nejvyšším reprezentantem Koruny před soudem. Je členem vlády, který je pověřen dohledem nad prováděním veřejné žaloby v trestních věcech. Je rovněž hlavním poradcem vlády v právních otázkách a působí také v případě sporů mezi jednotlivými ministerstvy. Při výkonu své funkce jedná vždy ve veřejném zájmu.⁶⁴

Generální prokurátor dohlíží na činnost celého státního zastupitelství. Osobně však není do jeho fungování nijak výrazně zapojen. V některých případech může být trestní stíhání zahájeno pouze s jeho souhlasem a disponuje rovněž pravomocí k zastavení trestního stíhání. Obecně je však trestní stíhání výsadou *Crown Prosecution Service*, za jehož činnost odpovídá ředitel, stojící v jeho čele. Vztah mezi Generálním prokurátorem a ředitelem státního zastupitelství upravuje protokol z roku 2009 – *Protocol between the Attorney General and the Prosecuting Departments*⁶⁵, který vypracoval Úřad Generálního prokurátora ve shodě s ředitelem státního zastupitelství.

Generálního prokurátora jmenuje předseda vlády. Generální prokurátor pak jmenuje ředitele státního zastupitelství, který jmenuje jednotlivé vrchní státní zástupce. Ostatní státní zástupci

⁶³ The Code for Crown Prosecutors, text dostupný z:

http://www.cps.gov.uk/publications/code_for_crown_prosecutors/

⁶⁴ Podrobněji viz webová stránka Generálního prokurátora, které jsou dostupné z:

<http://www.attorneygeneral.gov.uk/Pages/default.aspx>

⁶⁵ Protocol between the Attorney General and the Prosecuting Departments, text dostupný z:

<http://www.attorneygeneral.gov.uk/Publications/Documents/Protocol%20between%20the%20Attorney%20General%20and%20the%20Prosecuting%20Departments.pdf>

a další zaměstnanci jsou pak vybíráni ředitelem státního zastupitelství na základě výběrového řízení. Ten také určuje jejich počet.

Zvláštní struktury v rámci státního zastupitelství

Co se týče zvláštních struktur v rámci státního zastupitelství, *Crown Prosecution Service* má pět specializovaných útvarů, které se zaměřují na stíhání té nejzávažnější trestné činnosti. Jedná se o specializovanou skupinu pro boj proti podvodům (*Central Fraud Division*), specializovanou skupinu pro boj proti terorismu a související trestné činnosti (*Counter Terrorism and Special Crime Division*), skupinu pro mezinárodní trestnou činnost (*International Division*), skupinu pro boj s organizovaným zločinem (*Organised Crime Division*) a skupinu pro otázky práce, sociálního zabezpečení, životního prostředí či zdraví (*Welfare, Rural and Health Division*).⁶⁶

Central Fraud Division (CFD) byla založena v roce 2010 za účelem účinného trestního stíhání podvodů a s nimi souvisejícího nepoctivého jednání. Do její působnosti tak spadají například některé případy uplácení či korupce.⁶⁷ *Counter Terrorism and Special Crime Division* byla založena v roce 2011 a zaměřuje se na stíhání teroristických trestných činů a trestných činů s nimi souvisejících. Vzhledem k povaze trestné činnosti, kterou se tato skupina zabývá, musí být její členové v neustálém kontaktu s ředitelem státního zastupitelství, kterému podávají informace o postupu v konkrétních případech.⁶⁸ *International Division* je zodpovědná za účinné fungování mezinárodní spolupráce mezi justičními orgány, a to zejména za účelem potírání mezinárodní organizované trestné činnosti. Zabezpečuje rovněž spolupráci *Crown Prosecution Service* se státním zastupitelstvím Skotska a Severního Irsku.⁶⁹ *Organised Crime Division* byla založena v roce 2005 s cílem vytvořit jednotný útvar pro trestní stíhání organizovaného zločinu, vykořisťování dětí a kyberkriminality, který bude spolupracovat s celostátními orgány působícími v této oblasti (např. SOCA⁷⁰, CEOP⁷¹). Stejně jako v případě teroristických trestných činů musí být členové této skupiny v pravidelném kontaktu s ředitelem státního zastupitelství, kterého informují o postupu v konkrétních případech. Jejich práce kromě jiného předpokládá spolupráci na mezinárodní úrovni, a tedy i

⁶⁶ Podrobněji viz: http://www.cps.gov.uk/your_cps/our_organisation/casework_divisions.html

⁶⁷ Podrobněji viz: http://www.cps.gov.uk/your_cps/our_organisation/cfg/index.html

⁶⁸ Podrobněji viz http://www.cps.gov.uk/your_cps/our_organisation/sc_and_ctd.html

⁶⁹ Podrobněji viz http://www.cps.gov.uk/your_cps/our_organisation/international.html

⁷⁰ Webové stránky Serious Organised Crime Agency (SOCA) jsou dostupné z: <http://www.soca.gov.uk/>

⁷¹ Webové stránky Child Exploitation and Online Protection Centre (CEOP) jsou dostupné z: <http://www.ceop.police.uk/>

spolupráci s *International Division*.⁷² *Welfare, Rural and Health Division* vznikla v roce 2011, aby propojila některá specializovaná pracoviště⁷³ a vytvořila tak útvar, který bude součástí *Crown Prosecution Service* a bude se souhrnně zabývat otázkami penzí, sociálního zabezpečení, životního prostředí či zdraví. Tento krok měl přispět k zefektivnění stíhání trestné činnosti v těchto oblastech.⁷⁴

Kromě speciálních útvarů v rámci *Crown Prosecution Service* je třeba zmínit také speciální úřady na *Crown Prosecution Service* nezávislé, jejichž činnost se do jisté míry kryje s činností státního zastupitelství.⁷⁵ Jedná se o Úřad pro stíhání podvodů (*Serious Fraud Office – SFO*) a dnes již zaniklý Úřad pro stíhání daňových a celních podvodů (*Revenue and Customs Prosecutions Office – RCPO*).

*Serious Fraud Office*⁷⁶ vznikl v roce 1988 na základě zákona o trestní justici z roku 1987 – *Criminal Justice Act 1987*.⁷⁷ Jedná se o nezávislý specializovaný orgán pro vyšetřování a stíhání podvodů závažné povahy s působností pro Anglii, Wales a Severní Irsko (pro Skotsko nikoli). Jeho pravomoci tak kromě jiného zahrnují vyšetřování a stíhání závažných domácích či přeshraničních případů uplácení a korupce. Úřad rovněž vede národní registr obviněných z korupce v zahraničí. V jeho čele stojí ředitel, kterému je podřízeno více jak 300 zaměstnanců. Ředitel je jmenován Generálním prokurátorem, který je odpovědný Parlamentu za fungování SFO jako celku. Vztah mezi Generálním prokurátorem a ředitelem SFO upravuje výše zmíněný protokol z roku 2009.

Kritéria pro určení, zda konkrétní případ spadá do působnosti SFO či nikoli, upravuje výše zmíněný zákon o trestní justici z roku 1987. Zjednodušeně lze říci, že případ patří do působnosti SFO jedná-li se o případ podvodu či korupce, kde jde o částku větší než 1 milion liber; o případ mezinárodního rozměru; o případ, který vzbuzuje všeobecný veřejný zájem a obavy či o případ, který vyžaduje současné zapojení právních, účetních a vyšetřovacích dovedností.

⁷² Podrobněji viz: http://www.cps.gov.uk/your_cps/our_organisation/ocd.html#a01

⁷³ Department for Work and Pensions (DWP), Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra)

⁷⁴ Podrobněji viz: http://www.cps.gov.uk/your_cps/our_organisation/wrhd.html

⁷⁵ Tyto orgány stojí vedle státního zastupitelství.

⁷⁶ Webové stránky Serious Fraud Office (SFO) jsou dostupné z: <http://www.sfo.gov.uk/>

⁷⁷ Dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/38/contents>

Revenue and Customs Prosecutions Office vznikl v roce 2005 na základě zákona o správcích daní a cel – *Commissioners for Revenue and Customs Act 2005*.⁷⁸ Jednalo se o nezávislý specializovaný orgán pro vyšetřování a stíhání daňových a celních úniků s působností pro Anglii, Wales a Severní Irsko (pro Skotsko nikoli). V roce 2010 se však tento orgán spojil s *Crown Prosecution Service* a stal se tak jeho součástí.

Systém řízení jednotlivých úrovní státního zastupitelství

Jak bylo zmíněno výše, ředitel státního zastupitelství je odpovědný Generálnímu prokurátorovi, který odpovídá Parlamentu za činnost státního zastupitelství jako celku. Při výkonu svých pravomocí ve vztahu ke státnímu zastupitelství jedná Generální prokurátor ve veřejném zájmu a zcela nezávisle na vládě. Tak by měla být zaručena nezávislost celého státního zastupitelství. V praxi probíhá komunikace mezi nimi tak, že ředitel státního zastupitelství konzultuje své kroky s Generálním prokurátorem a minimálně jednou ročně ho informuje o činnosti státního zastupitelství za uplynulé období a o vedení obžaloby v některých konkrétních případech. Generální prokurátor pak o činnosti státního zastupitelství informuje Parlament. Jednotlivá práva a povinnosti Generálního prokurátora ve vztahu ke státnímu zastupitelství a jeho řediteli konkretizuje výše zmíněný protokol z roku 2009.

Co se týče činnosti jednotlivých státních zástupců, vrchní státní zástupci jsou podřízeni řediteli státního zastupitelství, od kterého dostávají pokyny k vedení trestního stíhání a obžaloby v rámci své územní působnosti. V souladu s pokyny ředitele státního zastupitelství dávají pokyny státním zástupcům působícím v rámci daného území, jejichž počet určuje ředitel státního zastupitelství.

Ředitel státního zastupitelství koordinuje činnost jednotlivých státních zástupců pomocí výše zmíněného kodexu státních zástupců z roku 2010. Kodex obsahuje obecné principy činnosti státního zastupitelství, které by měly být jednotlivými státními zástupci aplikovány v případě rozhodování, zda v daném případě zahájit trestní stíhání či nikoli, zda v něm pokračovat či nikoli, zda podat obžalobu či nikoli a jak případně reprezentovat stát před soudem. K tomu by jim měly napomoci nejrůznější testy (*Full Code Test, Threshold Test*), které mají poskytnout určité vodítko, jak postupovat.

⁷⁸ Dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/11/contents>

Co se týče specializovaných útvarů v rámci státního zastupitelství popsaných výše, v jejich čele stojí vedoucí, kteří jsou přímo odpovědní řediteli státního zastupitelství a mají vůči němu informační povinnost.

Činnost státního zastupitelství je kontrolována speciálním nezávislým inspekčním orgánem – *Her Majesty's Crown Prosecution Service Inspectorate (HMCPSI)*.⁷⁹ Úkolem tohoto orgánu je napomáhat formou pravidelných kontrol a hodnocení ke zvýšení kvality a efektivnosti činnosti státního zastupitelství a justice jako takové.

Pravomoci státního zastupitelství

Hlavním úkolem *Crown Prosecution Service* je stíhání trestných činů na území Anglie a Walesu. Za tímto účelem úzce spolupracuje s policií, s níž diskutuje další postup ve věci v případech, kdy hrozí zahájení trestního stíhání konkrétní osoby. V případě, že policie zahájí trestní stíhání, státní zastupitelství přezkoumává její postup a posuzuje, zda bylo její rozhodnutí v daném případě na místě a zda je trestní stíhání konkrétní osoby ve veřejném zájmu či nikoli. V případě, že dospěje k opačnému názoru než policie, má pravomoc trestní stíhání zastavit. Státní zastupitelství má výhradní pravomoc k zahájení veřejné žaloby a zastupování státu v dané věci před soudem. Konkrétní pravomoci státních zástupců upravuje výše zmíněný zákon o stíhání trestné činnosti z roku 1985 ve spojení s výše zmíněným zákonem o trestní justici z roku 2003.

⁷⁹ Webové stránky *Her Majesty's Crown Prosecution Service Inspectorate (HMCPSI)* jsou dostupné z: <http://www.hmcpsi.gov.uk/>

PRAMENY:**Estonsko:**

- Zákon RT I 1998, 41/42, 625 z roku 1998, ve znění pozdějších předpisů, o Úřadu prokuratury, dostupný v anglickém překladu na: <http://www.legaltext.ee/text/en/X2050K10.htm> (přístup ze dne 26.10.2012)
- Eurojustice – prosecution in the European Union, Country Report, Estonia, dostupné na: http://www.euro-justice.com/member_states/estonia/ (přístup ze dne 26.10.2012)

Finsko:

- Zákon o státní prokuratuře č. 439/2011, dostupný v anglickém překladu na: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2011/en20110439.pdf>
- Eurojustice – prosecution in the European Union, Country Report, Finland, dostupné na: http://www.euro-justice.com/member_states/finland/ (přístup ze dne 26.10.2012)

Francie:

- Právní předpisy citované v textu
- HODGSON, J. S.: The French Prosecutor in Question, text článku dostupný z: <http://law.wlu.edu/deptimages/Law%20Review/67-4Hodgson.pdf>
- McKEE, J-Y.: *Systémy trestní justice V Evropě a Severní Americe: FRANCIE*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. Překlad: I.T.C. Jan Žižka.
- NADAL, J. L.: Je francouzské státní zastupitelství nezávislé?. Státní zastupitelství. Praha: LexisNexis CZ, 2009, č. 7-8.
- Portál evropské e-Justice – Právníká povolání a soudní síť: Francie, dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-fr-cs.do?member=1
- Eurojustice – prosecution in the European Union, Country Report, France, dostupné z: http://www.euro-justice.com/member_states/france/country_report/
- Webové stránky Conseil supérieur de la magistrature: <http://www.conseil-superieur-magistrature.fr/>

Itálie:

- Peštuka, V. Prokuratura v Itálii. Státní zastupitelství. 4/2012
- http://www.euro-justice.com/member_states/italy/country_report/4513/
- Pacileo, V. *Publico ministero. Ruolo e funzioni nel processo penale e civile*. Milanofiori assagio: Wolters Kluwer, 2011
- http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_2_10_1.wp
- Decreto-legge 20 novembre 1991, n. 367, Coordinamento delle indagini nei procedimenti per reati di criminalità organizzata. (GU n.273 del 21-11-1991)
- L. 24 marzo 1958, n. 195. Norme sulla Costituzione e sul funzionamento del Consiglio superiore della Magistratura.
- Codice di Procedura Penale (Testo coordinato ed aggiornato del D.P.R. 22 settembre 1988, n. 447)
- Ordinamento giuridiziaro, Regio decreto 30 gennaio 1941, n. 12
- La Costituzione della Repubblica Italiana

Německo:

- Schmidt, H.: Státní zastupitelství v Německu. Státní zastupitelství č. 4/2012, Wolters Kluwer Česká republika.
- Siegismund, E.: *The public prosecution office in Germany: Legal status, functions and organization*, 2003.

Dostupné z: http://www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no60/ch03.pdf

- http://www.euro-justice.com/member_states/germany/
- <https://e-justice.europa.eu>
- <http://www.gesetze-im-internet.de>

Polsko:

- Palovský, T.: Prokuratura v Polsku. Státní zastupitelství č. 4/2012, Wolters Kluwer Česká republika.
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, Tekst ujednoczony na 16.12.2011 r.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego. Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555.

Rakousko:

- Graf, P. J.: Die Staatsanwaltschaft. Öffentliche Sicherheit, č. 5-6/05.
- Horká, K.: Státní zastupitelství v Rakousku. Státní zastupitelství č. 4/2012, Wolters Kluwer Česká republika.
- <http://www.bmi.gv.at>
- <https://e-justice.europa.eu>
- <http://www.justiz.gv.at/>
- <http://www.ris.bka.gv.at/>

Slovensko:

- Parlamentní tisk NR SR č. 24, dostupný na: <http://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=75408>
- Nález Pl. ÚS 17/96, dostupný na: http://www.concourt.sk/rozhod.do?urlpage=dokument&id_spisu=17118
- Důvodová zpráva k parlamentnímu tisku č. 279, dostupná na: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=5&CPT=279>
- Podání generálního prokurátora, dostupné na: <http://www.genpro.gov.sk/dokumenty/ovladnom-navrhu-zakona-ktorym-sa-meni-a-doplna-zakon-c-1532001-z-z-o-prokurature-2c43.html>
- Nález PL. ÚS 105/2011, dostupný na: <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1277954>

Velká Británie:

- Právní předpisy citované v textu
- Portál evropské e-Justice – Právní povolání a soudní sítě: Anglie & Wales, dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew-cs.do?pCountryId=uk&member=1
- Eurojustice – prosecution in the European Union, Country Report, England/Wales, dostupné z: http://www.euro-justice.com/member_states/england_wales/country_report/
- Webové stránky Crown Prosecution Service: <http://www.cps.gov.uk/index.html>
- Webové stránky Úřadu Generálního prokurátora: <http://www.attorneygeneral.gov.uk/Pages/default.aspx>
- Webové stránky Serious Fraud Office (SFO): <http://www.sfo.gov.uk/>